

Plan för tillsyn enligt miljöbalken 2023

Miljöskydds-, Natur- och Vattenavdelningarna

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Titel: Plan för tillsyn enligt miljöbalken 2023
Utgivare: Länsstyrelsen Västra Götaland
Foto framsida: Artem Saranin
Rapport: 2023:21
ISSN: 1403-168X

Mer information hittar du på: lansstyrelsen.se/vastragotaland/

Förord

Enligt Miljötillsynsförordning (SFS 2011:13) ska en operativ tillsynsmyndighet föra ett register över de tillsynsobjekt som behöver återkommande tillsyn. Hos myndigheten ska det även finnas en utredning om tillsynsbehovet för myndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. För varje verksamhetsår ska tillsynsmyndigheten upprätta en samlad *tillsynsplan* som ska grundas på behovsutredningen och verksamhetsregistret.

Både behovsutredning och tillsynsplan ska beslutas av den inom myndigheten som beslutar om användningen av myndighetens resurser.

En arbetsgrupp med representanter från Miljöskydds-, Natur- och Vattenavdelningarna har tagit fram denna tillsynsplan för Länsstyrelsen Västra Götalands tillsyn enligt miljöbalken. Tillsynsplanen avser år 2023. Tillsynsplanen ses över årligen i samband med Länsstyrelsens verksamhetsplanering för nästa budgetår.

Detta dokument beskriver planeringen av all miljöbalkstillsyn inom Länsstyrelsen Västra Götaland. Som bilagor finns mer detaljerade tillsynsplaner för Miljöskyddsavdelningen, Naturavdelningen och Vattenavdelningen.

Behovet av resurser för tillsyn framgår av Länsstyrelsens behovsutredning. I tillsynsplanen redovisas den tillsyn som Länsstyrelsen prioriterar och som bedömts ska bidra till att de nationella miljökvalitetsmålen uppnås samt att miljökvalitetsnormer, åtgärdsplaner och EU-direktiv uppfylls.

Sammantaget, inkluderat den samordnade tillsynen, beräknas tillsynen enligt miljöbalken uppgå till drygt 60,6 tjänster under år 2023. Behovet för 2023 beräknas uppgå till 96,5 tjänster. Differensen mellan behov och planerad insats ligger på 36 tjänster, vilket är en stor ökning jämfört med föregående år.

Behovet har beräknats enligt Miljösamverkans Sveriges modell liksom tidigare år förutom för förorenade områden där vissa tillägg gjorts jämfört med modellen.

Beslut om fastställande av denna tillsynsplan har fattats av t f länsöverdirektör Magnus Peterson den 6 mars 2023.

Innehåll

Rubrik 1: Tips på vägen	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Rubrik 2: Tänk på tillgängligheten	Fel! Bokmärket är inte definierat.
1. Sammanfattning	5
1.1 Naturtillsyn	5
1.2 Vattentillsyn	5
1.3 Miljöskydd	6
1.4 Förorenade områden	6
2. Konsekvenser av prioriteringarna inför 2023	7
2.1 Naturtillsyn	7
2.2 Vattentillsyn	7
3 Miljötillsyn	8
4 Förorenade områden	9
5 Tillsynsuppdraget och förutsättningar	10
6 Tillsynsplan – vad säger lagen	10
7 Nationella styrande dokument	10
12 Regionala styrande dokument	12
13 Länsstyrelsernas strategiska mål	12
14 Tillsynsplanens avgränsning	13
3.6 Tillsynsutveckling vid Länsstyrelsen (TUL)	13
3.6.1 Riktlinjer för tillsyn	13
15 Tillsynsområden	15
16 Naturtillsyn	15
43 Vattenskyddsområden	31
49 Vattenverksamhet	35
57 Miljöskydd	44
67 Förorenade områden	50
Bilaga 1 Laghänvisningar	54

Sammanfattning

Sammantaget beräknas tillsynen enligt miljöbalken uppgå till 60,5 tjänster under år 2023, vilket är 36 tjänster mindre än beräknat behov.

Det totala beräknade behovet har minskat något jämfört med 2022. Den avsatta tiden i planen för tillsyn 2023 har minskat betydligt mer jämfört med föregående år. Utfallet i tid för 2022 blev lägre än planen för det året.

	Behovs- utredning		Tillsynsplan		Differens mellan behovsutredning och tillsynsplan		Faktiskt utfall tillsyn
	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2022
Naturtillsyn	18,8	27,9	4,5	11,3	-14,3	-16,6	8,1
Vattenskydds område	0,1	0,1	0,1	0,1	0	0	0,025
Vattenverk- samhet	31,3	27,5	19,7	20	-11,6	-8	19,4
Miljöskydd	33,8	37,3	27,0	34,1	-6,8	-3,3	29,0
Förorenade områden	12,5	9,6	9,2	9,2	-3,3	-0,6	10,4
Summa årsarbetare/ tjänster	96,5	102,4	60,5	74,7	-36,0	-28,5	66,9

Tabell 1. Sammanfattande tabell över antal årsarbetare/tjänster totalt i behovsutredningen samt totalt planerad tid för respektive tillsynsområde för 2023. Jämfört med behov, plan och utfall för föregående år.

Naturtillsyn

Budgetneddragningar innebär mer än en halvering av naturtillsynen för 2023. Differensen mellan behov och plan minskar för naturtillsynen jämfört med 2022. Det beror på att vi inte längre räknar med rovdjurstillsynen i miljöbalkstillsynen. I övrigt är resursbehovet ungefär lika stort som tidigare år.

Vattentillsyn

Inom vattentillsynen planeras år 2023 för en oförändrad tillsynsresurs jämfört med utfallet från 2022, men tillsynen kommer att prioriteras om kraftigt mot tillsyn vattenuttag. Resursbehovet har ökat något jämfört med 2022 vilket medför en ökad differens mellan behov och plan jämfört med förra året.

Miljöskydd

Inom miljöskyddstillsynen innebär årets plan en tydlig minskning jämfört med planen för föregående år. Detta beror till stor del på en mer realistisk planering av avfallstillsynen samt att en del vakanser inte kunnat tillsättas fullt ut inom avfallstillsyn och tillsyn av miljöfarlig verksamhet. Vi har även infört en bättre struktur på tidredovisningen.

Även resursbehovet är lägre än 2022 då vi räknat på ett mer realistiskt behov för avfallstillsynen jämfört med tidigare år utifrån de medel som är anslagna. Resursbehovet för tillsyn av Västlänken har också minskat en del.

Förorenade områden

Inom förorenade områden har resursbehovet räknats upp för föregående år för att mer stämma med verkligheten och för att svara mot det behov vi ser behövs framför allt för egeninitierad tillsyn så att vi kan nå målet att åtgärda riskklass 1 och 2-objekt till 2050.

Konsekvenser av prioriteringarna inför 2023

Naturtillsyn

På grund av drastiska neddragningar i budgeten jämfört 2022 tvingas vi prioritera ned inom många tillsynsområden. Särskilt påtagliga prioriteringar gör vi på tillsyn av naturskyddade områden, uppföljning av samråd 12:6 MB, tillsyn av artskydd, invasiva främmande arter samt övrig prövning avseende naturskydd.

Sammantaget innebär detta en ökad risk för att fler naturskyddade områden skadas, ökad risk för att fridlysta arter dödas, ökad risk för att spridning av invasiva främmande arter samt ökad risk för att tillgängligheten för det rörliga friluftslivet försämras.

Vattentillsyn

Prioriteringar till följd av ökad resursbrist inom vattentillsyn gör vissa tillsynsområden begränsas helt eller delvis i den mån juridiska och praktiska möjligheter till det finns. Vi kommer omfördela resurser från händelsestyrd tillsyn av övriga vattenverksamheter och tillsyn av vattenhinder till förmån för tillsyn av vattenuttag. Det innebär att vår förmåga att i tid hantera förfrågningar, information och begäran av tillsyn från allmänheten minskar med 80% jämfört med 2022 för att säkerställa att uppdraget med tillsyn vattenuttag och vattenförsörjning levereras enligt plan. Ca hälften av ärendetyperna inom händelsestyrd tillsyn av övrig vattenverksamhet har vi inte möjlighet att prioritera ned utan den måste hanteras skyndsamt. Det gäller t.ex. överklaganden, förelägganden om yttrande från domstol, beslut om återförvisning, ansökan om undantag, årsrapporter och hantering av kontrollprogram. Därför kommer vi att behöva utveckla arbetssätt för att få en effektivare informationsspridning, mottagning och hantering av den tillsyn som vi kan nedprioritera. Konsekvenser av den nedprioriteringen bedöms kunna bli;

1. Avsevärd minskad tillgänglighet mot allmänheten på grund av att färre handläggare arbetar med tillsynen mindre tid och behöver minska sin telefontid, vilket kan få negativ påverkan på tillit och förtroende för tillsynsmyndigheten.
2. Avsevärt fler nyinkomna ärenden kommer avstanna och bli gamla på grund av att tillgänglig tid i huvudsak räcker till rättssäker mottagning och prioritering, inte handläggning. Varje år inkommer ca 320 nya ärenden inom dessa kategorier. Bedömt minst 260 av dem kommer inte kunna handläggas aktivt. Detta kommer kunna leda till kritik från Riksrevisionen.
3. Avsevärt fler äldre redan pågående ärenden av denna typ är att förvänta. Idag är dem ca 160.st och dem hanteras av medarbetare som nu måste byta tillsynsområde. Det innebär att mycket begränsad tid finns att driva handläggning vidare i dem. I slutet av 2023 kan antalet pågående ärenden som avstannat vara över 400. Detta kommer kunna leda till kritik från Riksrevisionen

4. Fler överklagade ärenden kan förväntas då en majoritet av ärendena inte kommer kunna utredas tidigt och förutsättningarna för utredning kraftigt försvåras när den fördröjs. Detta kommer kunna leda till kritik från Riksrevisionen och att fler ärenden återförvisas och då ändå måste hanteras med dubbelarbete som konsekvens för myndigheten.

Sammantaget innebär detta en ökad risk för att fler vattenområden och vattenmiljöer skadas genom att användningen av vatten inte sker på ett hållbart sätt, att tilliten till tillsynsmyndigheten skadas och att vi får mindre kännedom om vad som sker i vattnet i länet samt att konflikter relaterat till vattenanvändning inte hanteras ett rättssäkert sätt.

Miljötillsyn

Som en konsekvens av omställning till fossilfritt samhälle så ökar behovet av tillsyn som inte ryms inom den tid som behovsmodellen utgår ifrån, vilken baseras på nuvarande tillsynsavgifter. Vi ser därför att resursbehovet totalt sett troligen är större än vad modellen ger, vilket medför att differens mellan behov och avsatta resurser troligen är större än vad som nu räknas fram. Bl a behöver vi hantera stora och komplexa anmälningsärenden när verksamheter vill ställa om, samt yttra oss till mark- och miljödomstolen över ansökningar om ny och ändrad verksamhet.

Den resursbrist som finns för tillsyn av miljöfarliga verksamheter försöker vi hantera genom att arbeta med förenkling och effektivisering av handläggningsprocesser samt tydligare prioriteringar kring vilka tillsynsinsatser vi ska genomföra.

Alla verksamheter kommer troligen därför inte att få tillsyn i den utsträckning som de betalar för genom tillsynsavgifterna eftersom vi riktar vår tillsyn delvis mot särskilda sakfrågor och mot där den bedöms bäst behövas, bl.a. kopplat till den "gröna" omställningen. För lite resurser medför också att den händelsestyrda tillsynen i många fall prioriteras framför den planerade tillsynen.

Brist på resurser för hantering av kommunala renhållningsordningar och avfallsplaner (5663) medför att ingen utveckling av arbetet sker utan endast de löpande ärendena hinner hanteras.

Brist på resurser inom arbetet med tillsyn enligt *Lagen om allmänna vattentjänster* innebär att det händelsestyrda arbetet blir styrande och vi får långa handläggningstider. Detta medför konsekvenser för kommunernas VA-planering och medför brister ur övergödningssynpunkt. Extra tilldelade medel till denna tillsyn kan göra det möjligt att genom egeninitierad tillsyn prioritera tillsyn och stöd till kommuner med störst behov.

Förorenade områden

Resursbristen innebär att vi inte kan hålla den takt vi beräknat behövs för att nå det nationella målet att samtliga objekt i riskklass 1–2 ska vara åtgärdade senast år 2050.

Tillsynsuppdraget och förutsättningar

Tillsynsmyndighetens ansvar regleras i 26 kap miljöbalken. Enligt 3 § miljötillsynsförordningen framgår att begreppet tillsyn omfattar sådan verksamhet som rör regelefterlevnad som riktas direkt till den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtar eller har vidtagit en åtgärd som omfattas av miljöbalkens bestämmelser.

Tillsynen är ett viktigt styrmedel för att nå miljöbalkens mål och syfte om en hållbar utveckling. Genom tillsyn kan länsstyrelsen kontrollera att miljöbalkens regler efterlevs och vidta de åtgärder som behövs för nå en god lagefterlevnad och på så sätt skydda både människor och miljö.

Tillsynsplanering är därför en naturlig del i det övergripande miljöarbetet.

Tillsynsplanen avser att visa kommande års planering och revideras årligen.

Tillsynsplan – vad säger lagen

I [miljötillsynsförordningen \(2011:13\)](#) anges att en tillsynsmyndighet ska upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt miljöbalken, för hela lagtexten se bilaga 1. Tillsynsplanen ska upprättas för varje verksamhetsår. Planen ska grundas på en behovsutredning och ett register över de tillsynsobjekt som behöver återkommande tillsyn.

Av tillsynsplanen ska det framgå:

- hur tillsynsmyndigheten har tagit hänsyn till den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken.
- hur tillsynsmyndigheten har avvägt fördelningen av resurser inom och mellan olika ansvarsområden enligt miljöbalken.
- hur resurserna har anpassats efter det tillsynsbehov som finns.

Tillsynsmyndigheten ska bedriva tillsynsarbetet effektivt och utveckla personalens kompetens i tillsynsfrågor. Tillsynsmyndigheten ska årligen följa upp och utvärdera sin tillsynsverksamhet.

Nationella styrande dokument

Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken

Enligt 3 kap. 19–20 §§ miljötillsynsförordningen (2001:13) ska det finnas nationella mål för tillsynen enligt miljöbalken och en nationell tillsynsstrategi för att uppnå målen. Varje nationell tillsynsstrategi ska omfatta en period om tre år och den ska ses över vid behov och minst en gång varje år. Enligt 1 kap. 8 § miljötillsynsförordningen ska det av tillsynsmyndigheternas tillsynsplaner framgå hur myndigheten har tagit hänsyn till den nationella tillsynsstrategin.

Nuvarande tillsynsstrategi omfattar perioden 2022–2025. Syftet med strategin är att främja tillsyn inom områden som ur ett nationellt perspektiv är angeläget att arbeta med under de år som strategin gäller. Strategin omfattar 7 tillsynsområden med tillhörande fokusområden och preciseringar. Till varje fokusområde finns även ett nationellt effektmål för tillsynen. Preciseringarna omfattar åtgärder för att nå effektmålen. Förutom att peka ut

viss tillsyn som ska genomföras lyfter strategin även fram andra åtgärder som syftar till att stärka fokusområdena, till exempel tillsynsvägledning.

De tillsynsområden som pekas ut i strategin som påverkar Länsstyrelsens tillsyn är

Avfall (Masshantering, Illegal hantering, Återvinning av avfall – upphör att vara avfall)

Förorenade områden (Tillsyn riskklass 1 och 2, Anmälan avhjälpande enligt 28 § FMH)

Naturtillsyn (Invasiva främmande arter, Påverkan på naturvärden i jordbrukslandskapet, Påverkan på naturvärden i grunda havsvikar)

Miljöfarlig verksamhet (Uppdaterade miljöbalkstillstånd, Kvalitetssäkrad kontroll – utsläpp till vatten, Växtnäringssläckage från jordbruk och hästgårdar, Energihushållning,

Vattenverksamhet (Vattenanläggningar – vandringshinder, Dålig dammsäkerhet, Vattenuttag)

Kemikalier (Reach – nedströmsanvändare)

Åtgärdsprogram för vatten

Vattenmyndigheterna ska vart sjätte år ta fram ett åtgärdsprogram för varje vattendistrikt där de beskriver vad Sveriges myndigheter och kommuner behöver göra inom sina respektive ansvarsområden för att följa miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Då åtgärderna är lagstadgade är de också bindande att följa. Som myndigheter räknas även Sveriges 21 länsstyrelser.

Åtgärdsprogrammet bygger på EU:s ramdirektiv för vatten och i Sverige är det till största delen infört i miljöbalken, vattenförvaltningsförordningen och länsstyrelsernas instruktioner. Främst genom de satta miljökvalitetsnormerna som säger vilken kvalitet, status, ett vatten ska ha vid en viss tidpunkt. Åtgärdsprogrammen är till för att uppnå miljökvalitetsnormerna och huvudregeln är att alla vatten ska uppnå god kvalitet. Det finns också ett försämringsförbud som innebär att statusen inte får försämras.

Åtgärderna i åtgärdsprogrammet kan handla om att ta fram vägledning, prioritera resurser till de platser där vattenåtgärder ger störst effekt eller att genom tillsyn ställa krav på en verksamhet som har ett utsläpp av ett miljöfarligt ämne till vatten. Åtgärdsprogrammen hittas på vattenmyndigheternas hemsida.

Regleringsbrev

Länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2023 anger i fråga om tillsyn enligt miljöbalken och närliggande lagstiftning det som framgår av redovisningen i Behovsutredning 2023–25. Där redovisas samtliga mål, återrapporteringskrav samt uppdrag som påverkar tillsynen.

Länsstyrelserna har uppdrag rörande efterbehandling av förorenade områden, övergödning, dricksvatten, strandskydd, tillsyn generellt, avloppsrening och åtgärder mot brottslighet inom avfallsområdet.

Nationella miljömål

De nationella miljömålen syftar till att visa vägen mot en hållbar utveckling och kopplingen mellan miljömålen och tillsynen preciseras i lagar, förordningar och regleringsbrev.

Regionala styrande dokument

Följande regionala planer och åtgärdsprogram ligger till grund för planeringen av tillsynen:

- Regionala miljökvalitetsmål
- Behovsutredning för åren 2023-2025
- Regionala programmet 2023-2026 ” [Länets arbete med förorenade områden | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](#)
- [Regional vattenförsörjningsplan för dricksvatten i Västra Götaland | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](#)
- Gällande tillsynsplan på objektnivå 2023, miljöfarliga verksamheter
- Tillsynsprogram för IED-verksamheter och där det finns en utvinningsavfallsanläggning enligt 9 § förordningen (2013:319) om utvinningsavfall.

Länsstyrelsernas strategiska mål

Utifrån Agenda 2030 och de utmaningar vi ser i Västra Götaland, har Länsstyrelsen formulerat fem strategiska mål. Målen beskriver ett framtida läge i länet. Nedan anges våra fem strategiska mål med underliggande delmål:

- Ett jämlikt och jämställt Västra Götaland
 - Vi arbetar för att åstadkomma trygga och inkluderande livsmiljöer för alla invånare
 - Vi arbetar för ökad tillit mellan grupper och jämlik delaktighet i länets utveckling
 - Vi beaktar jämställdhets- och jämlikhetsperspektiven vid hantering av ekonomiska stöd
 - Vi är föregångare för lika rättigheter
- Ett hållbart samhällsbyggande
 - Vi arbetar för att ställa om till en hållbar regional samhällsplanering
 - Vi utvecklar och förmedlar en gemensam lägesbild för ett hållbart samhällsbyggande
 - Vi har relevanta och tillförlitliga planeringsunderlag för mark- och vattenanvändning
- Ett robust och motståndskraftigt län
 - Vi skapar en god förmåga till ledning och samordning under kris och höjd beredskap tillsammans med länets aktörer
 - Vi arbetar för god tillit till myndigheterna i länet
 - Vi motverkar brottsligheten i länet genom tillsyn, kontroll och samverkan
 - Vi arbetar för ett klimatanpassat Västra Götaland

- Hela länet har kraft att verka och utvecklas
 - *Vi underlättar en hållbar rörlighet för människor och varor i hela länet.*
 - *Vi arbetar för att livsmedelsproduktionen bibehålls och utvecklas hållbart.*
 - *Vi arbetar för att landsbygden ska ha en god tillgänglighet till offentlig och kommersiell service, både fysiskt och digitalt.*
- Ett samhälle med begränsad klimatpåverkan och god miljö kvalitet
 - *Vi arbetar för att hejda förlusten av biologisk mångfald*
 - *Vi bidrar till att minska klimatpåverkan i Västra Götaland.*

Tillsynsplanens avgränsning

Tillsynsplanen omfattar sådan tillsyn som enligt länsstyrelsernas verksamhets- och ärendestruktur (VÄS) definieras som tillsyn under verksamhetskoderna 50-58 och baseras på miljöbalken. Utöver det ingår även följande områden i tillsynsplanen då det är nära knutet till miljöbalkstillsynen eller till sakområdet naturvård och miljöskydd i övrigt.

- Sevesolagen, 458
- Lagen om allmänna vattentjänster, 5673

Tillsynsutveckling vid Länsstyrelsen (TUL)

Länsstyrelsen har arbetat med att utveckla tillsynen som arbetssätt. Länsstyrelsen strävar efter att långsiktigt hålla en hög nivå vad gäller bemötande, rättssäkerhet, effektivitet, trovärdighet och konkurrensneutralitet. De långsiktiga målen är att alla som arbetar med tillsyn på Länsstyrelsen ska

- känna sig trygga i sin roll som tillsynshandläggare,
- ska arbeta mot kända verksamhetsmål och med genomtänkta rutiner,
- ska ha den kunskap som krävs för att rättssäkert och effektivt kunna handlägga tillsynsärenden.

Riktlinjer för tillsyn

Länsstyrelsen har 2019 beslutat om riktlinjer för tillsynsverksamheten inom projektet Tillsynsutveckling vid Länsstyrelsen, TUL. Riktlinjerna omfattar styrning och mål med tillsynsverksamheten, tjänstemannarollen och utförandet. Riktlinjerna bör återkommande kommuniceras med alla tillsynshandläggare.

Styrning och mål

Alla tillsynsverksamheter ska ha en tillsynsplan som är beslutad på vår myndighet. Tillsynsplaneringen ska bygga på motiverade prioriteringar grundat på tillsynsbehovet. Det ska finnas mål för tillsynen som vi tagit fram på myndigheten. Det ska finnas en inventering eller utredning av resursbehovet för tillsyn som en grund för tillsynsplaneringen.

Tillsynsverksamheten ska följas upp i förhållande till uppsatta mål och planerad verksamhet.

Tjänstemannarollen

Vi ska ha tillitsfull inställning till dem som berörs av tillsynen. Vi gör vårt bästa för att bli förstådda, både i tal och skrift.

Det ska finnas en ändamålsenlig organisation som minskar risken för otillbörlig påverkan. Tillsynskompetens är en egen kompetens. Kompetensförsörjning måste ske löpande och regelbundet.

Vår tillsyn ska vara transparent. Vi är tydliga och synliga med vilka krav vi ställer och vad som kommit fram i vid tillsynen.

Utförande

Vi strävar efter att arbeta förebyggande så att fler får stöd i att göra rätt. Vi följer de lagar och regler som styr vår verksamhet samtidigt som vi strävar efter proportionalitet och skälighet i tillsynen. Vi arbetar sakligt och opartiskt med tillsynen. Rutiner och mallar ska finnas för tillsynsverksamheten och ska ge en grund för hur uppgifterna ska utföras.

Vår organisation ska stötta så att ingen arbetar ensam med sitt tillsynsområde. Vi arbetar även med samsyn nationellt och försöker engagera oss i nationella och regionala nätverk och projekt. Samordning ska göras när det är ändamålsenligt.

Alla enheter ska ha gått igenom säkerhetsfrågorna med sin tillsynspersonal.

Tillsynsområden

Naturtillsyn

435 Fornminnes- och kulturlandskapsvård

Tillsynen av kulturresevat innebär att se till att bestämmelser och beslutade föreskrifter efterlevs. Arbetet innebär bland annat att kontrollera tips om eller iakttagelser av överträdelser av föreskrifter. Tillsynen kan också vara förebyggande genom upplysning om tillstånds- och dispensplikt till verksamhetsutövare.

515 Tillsyn av områdesskydd (exkl. vattenskyddsområden)

Tillsyn av områdesskydd innefattar kontroller i nationalparker, naturresevat, Natura 2000-områden, strandskydd, biotopskydd, landskapsbildsskydd, naturminnen och växt- och djurskyddsområden. Tillsynen över områdesskydd innebär att se till att bestämmelser och beslutade föreskrifter efterlevs. Arbetet innebär bland annat att kontrollera tips om eller iakttagelser av överträdelser av föreskrifter. Tillsynen kan också vara förebyggande genom upplysning om tillstånds- och dispensplikt till verksamhetsutövare

Tre enheter på naturavdelningen är involverade i tillsynen över skyddade områden; Enheten för naturärenden, viltenheten och naturförvaltning. På naturförvaltning är det naturvårdsvakter vid Kosterhavet och Hornborgasjön som medverkar i tillsynen. Enheten för naturärenden har hand om tillsynen över fysiska åtgärder som utförts i strid med föreskrifter och bestämmelser och som kan komma att kräva beslut om förelägganden eller förbud. Kosterhavet och Hornborgasjön har hand om kontroll och ingripanden i momentana överträdelser såsom beträdnadsförbud, brott mot fiskeföreskrifter, hastighetsöverträdelser, lösspringande hundar, eldning, sågning etc.

Nationalparker, naturresevat

Tillsynen över fysiska åtgärder som kan leda till förelägganden och förbud sker främst efter anmälan och rapportering från allmänhet eller resevatsförvaltare (händelsestyrt). Typen av skador, frekvensen och omfattningen varierar mycket beroende på vilket resevat det är fråga om. Därför är det svårt att planera tillsyn över fysiska överträdelser på ett mer systematiskt sätt.

Den tillsyn som behövs för att stävja överträdelser över C-föreskrifter är däremot mer förutsägbar. Den uppkommer främst i besöksintensiva naturresevat och nationalparker. Denna tillsyn är främst koncentrerad till Kosterhavets nationalpark samt Hornborgasjöns naturresevat. I Kosterhavet ingår Kosterhavets förvaltare i tillsynen redan idag. Kosterhavet planerar även samverkande tillsyn med Kustbevakningen som tidigare år. Vid Kosterhavet utförs en del tillsyn av timanställda och inhyrd kompetens.

Biotopskydd

Tillsyn över det generella biotopskyddet sker kontinuerligt eftersom den **händelsestyrda tillsynen** är omfattande. Många överträdelser upptäcks i samband med kontroller av jordbruksstöden och justering av

jordbruksblocken. Landsbygdsavdelningen rapporterar misstänkta överträdelser till enheten för naturärenden.

Den nationella tillsynsstrategin har pekat ut tillsyn över naturvärden i jordbrukslandskapet som ett fokusområde för 2022 till 2025. Vi kan dock inte prioritera det här tillsynsområdet under 2023 på grund av nedskärningar. Vi avser att prioritera ned händelsestyrd tillsyn med stöd av nedan angivna kriterier.

Vi prioriterar inte överträdelser:

- där endast små delar av ett biotopskyddat tillsynsobjekt skadats
- där det är gott om samma typ av biotopskydd i omgivningen
- tillsynsobjekt eller händelse som är äldre än 5-10 år
- marginella och osäkra anmälningar från jordbruksstödskontrollen
- biotopskyddade alléer i tätort med unga/mindre träd eller träd som uppenbart är/varit farliga

Tips som kommer in från kontrollen av jordbruksstöd hanteras med följande nedprioriteringar:

- När det är uppenbart att vi inte kommer kunna bevisa att skada/överträdelse har skett tex otydliga ortofoton
- När det går att bevilja dispens i efterhand, t ex odlingsfält kommer inte bli mer än 7 ha efter sammanslagning
- När det visserligen inte går att bevilja dispens men där naturvärdet är mycket litet, t ex en liten dikesstump högt upp i vattensystemet.

Strandskydd

Vi har ca 300 strandskyddsområden inom annat naturskydd i länet. För att stävja överträdelser i känsliga strandskyddsmiljöer behövs planerad tillsyn. Den nationella miljötillsynsstrategin har pekat ut tillsyn i grunda havsvikar som ett fokusområde för 2022 till 2025. Länsstyrelsen har också fått ett regleringsbrevsuppdrag för 2023 att utöka strandskyddstillsynen. Trots det så bedömer vi att utifrån budgetläget inte har möjlighet att starta igång någon planerad tillsyn utan vi fokuserar på att färdigställa 2022 års nationella tillsynskampanj vid grunda havsvikar. Den har skett inom prioriterade geografiska områden, Bohuskusten, från Tjörn och norrut.

Det vi noterat i tidigare tillsynskampanjer inom strandskydd är att många brygganläggningar är äldre eller har givits tillstånd längre tillbaka. De är därför inte möjliga att få bort. Däremot finns det annat som inte är tillåtet, t.ex. inredda sjöbodar och altandäck på land, och som påverkar negativt. Det är uppenbart att behovet av tillsyn inom strandskydd, särskilt på kusten är fortsatt stort.

För den händelsestyrda tillsynen behöver vi hålla oss till prioriteringar för att hinna med det viktigaste sett ur naturvårds- och friluftssynpunkt.

I första hand ska överträdelser med byggnader och bryggor prioriteras. När det gäller bryggor ska sådana som byggts i oexploaterade områden prioriteras högst, men bara om det finns utpekade naturvärden och är riksintresse

friluftsliv på platsen. Bryggor vid sjöar och åar där det saknas utpekade naturvärden och inte är riksintresse friluftsliv prioriterar vi inte. Byggnader inom lagligt ianspråktaga tomtplatser kan inte prioriteras. Överträdelser inom särskilt värdefulla naturområden bör också prioriteras. För närvarande gäller det tillsynsobjekt vid grunda havsvikar, nu när den nationella tillsynsstrategin pekar ut detta. Inom särskilt problematiska områden, exempelvis tätbebyggda fritidshusområden med många överträdelser, kan det också vara nödvändigt att även arbeta med tomtutökningar och andra typer av anläggningar som är till stor skada för allmänhetens tillgänglighet till strandområden. Mindre anläggningar och anordningar är mer allvarliga nära vattenområdet än längre ifrån. Läget på en olagligt utvidgad tomtplats i förhållande till strand eller stig, får avgöra allvarlighetsgraden på ärendet. Sammantaget bör graden av påverkan på allmänhetens tillgång till strandnära områden och påverkan på biologiska värden vägas in i samband med att ett tillsynsärende öppnas.

Om överträdelser av våra beslut och villkor skett ska ärendet inte prioriteras om det skett inom ianspråktagen tomt eller annars är av liten betydelse för allmänhet eller växt- och djurliv. Exempelvis ska mindre försening gentemot två- och femårsregeln inte tas upp som annat än ny prövning.

Tillsynsvägledning

Tillsynsvägledningen har sin egen plan men eftersom den i huvudsak berör strandskydd tas det upp här. Det är i huvudsak handläggare som jobbar med strandskyddstillsyn som också ska utföra tillsynsvägledning gentemot kommunerna. Behovet är stort och det inkräktar på den tid som finns för egen tillsyn. Vi har fått ett regleringsbrevsuppdrag under 2023 att utöka tillsynsvägledningen om strandskydd. Vi ser också ett ökat behov av stängselgenombrott. Aktiviteter som bör genomföras är:

- Informationsutskick till handläggare regelbundet.
- Underhåll av Tillsynsportalen Väst.
- Medverka vid uppföljning och utvärdering av kommunal miljöbalkstillsyn i kommuner med mycket kust och sjö.

Därutöver sker mycket vägledning via telefon och e-post kontinuerligt.

5232 Anmälan om att ta jordbruksmark ur produktion

Tillsyn för skydd av naturen omfattar anmälningar om att ta jordbruksmark ur produktion enligt 12 kap. 9 § miljöbalken. Det här är enbart händelsestyrd och förebyggande tillsyn.

Vid nedläggning av jordbruksmark ska en anmälan ske till länsstyrelsen. Dessa anmälningar är en form av samråd, i syfte att skydda landskapsbilden, odlingslandskapet och de värden som finns förknippade med det. Landsbygdsavdelningen sköter denna tillsyn med stöd från naturärenden. I de fall där det blir fråga om förbud, tar enheten för naturärenden över ärendet.

525 Samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken

Tillsynen omfattar samråd om åtgärder som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön enligt 12 kap. 6 § MB. Tillsynen omfattar händelsestyrd tillsyn såsom hantering av inkomna anmälningar om samråd och inkomna

tillsynstips. Tillsynen omfattar även planerad tillsyn såsom uppföljning av beslut och tillsynskampanjer. Tillsynen omfattar även information till enskilda verksamhetsutövare om gällande bestämmelser.

Vi ser att samråd om solcellsparkar ökar kraftigt. Det är också komplexa samrådsärenden som ofta kräver miljökonsekvensbeskrivning. För att vi ska klara den här ökningen av verksamheter för grön omställning samtidigt som vi har kraftig budgetminskning, behöver vi prioritera och effektivisera i andra typer av samråd. När vi tillämpar denna nya strategi räknar vi med att halvera tiden på samråd 12:6 trots att solcellsärenden är mer tidskrävande än andra typer av samråd.

- Samråd om skyddsvärda träd behöver bli effektivare. Ändrat budskap i telefonsamtal. Skyddsvärda träd inom tomtmark prioriteras ner.
- Samråd om omställning skog till bete ska gå fortare och i huvudsak godkännas. Liten risk för försämringar för naturmiljön.
- Samråd om ledningsdragningar som enbart berör kulturmiljö. Ta kontakt med stora verksamhetsutövare så att de inte skickar in samråd till oss, utan kontaktar kulturmiljöenheten direkt.

Följande strategi gäller för alla samrådsanmälningar förutom anmälningar om solcellsanläggningar:

1. Alla samrådsanmälningar där vi efter granskning kommer fram till att det inte behövs någon åtgärd, besvaras med ett autosvar via e-post.
2. De verksamhetsutövare som får autosvar hänvisas till vår webb att läsa mer så att de undviker att orsaka väsentlig förändring av naturmiljön.
3. Förelägganden om försiktighetsmått utfärdas endast när specifika krav behöver ställas, alltså när åtgärder behöver styras specifik på en viss plats och vid en viss tid.

Vi behöver alltså upprätthålla och vid behov komplettera informationen på webbsidan så att verksamhetsutövare kan ha god egenkontroll. Företrädesvis är det verksamhetsutövare som håller på med underhållsröjningar, markkabel och tävlingar och andra friluftsanslag, som själva ska kontrollera att de inte orsakar väsentliga förändringar av naturmiljön vid åtgärder.

526 Tillsyn och kontroll av dispenser och tillstånd avseende områdesskydd

Tillsynen omfattar uppföljning av meddelade tillstånd och dispenser inom områdesskydd. I praktiken handlar det om villkorstillsyn eller att kontrollera att åtgärder som inte fått dispens eller tillstånd ändå utförts. Tillsynen kan vara både planerad och händelsestyrd. Tillsynen kan också vara förebyggande genom information till verksamhetsutövare.

Den här tillsynen är särskilt viktig för den typ av beslut som innehåller villkor av stor betydelse för naturmiljön och det rörliga friluftslivet, exempelvis kompensationsåtgärder av biotopskydd och tomtplatsavgränsningar inom strandskydd. Tillsynen är också viktig för att upprätthålla respekten för myndighetsbeslut.

Under 2022 har vi gjort stickprovskontroller på ca 50 givna dispenser och tillstånd under åren 2018-2019. Det har främst gällt strandskydds- och biotopskyddsdispenser. Ungefär hälften av kontrollerna har lett till föreläggande om att villkor ska utföras alternativt en påminnelse om att utföra villkoren. Det finns således anledning att fortsätta kontrollera villkorsutförande stickprovsvis.

527 Tillsyn av skydd för djur- och växtarter

Tillsynen omfattar kontroller och information till enskilda verksamhetsutövare om bestämmelserna om fridlysning av djur- och växtarter samt utsättning av vissa växt- eller djurarter enligt artskyddsförordningen. Tillsynen inkluderar även verksamheter som omfattar handel, preparering, förevisning av vissa hotade arter enligt artskyddsförordningen, CITES-bestämmelserna samt förordningarna EEG-338/97 och EEG-939/97. Vidare ingår granskning och uppföljning av egenkontrollen, samt samråd med Skogsstyrelsen inför skogsbruksåtgärder. Tillsyn av invasiva främmande arter omfattar tillsyn av tillstånd som har meddelats av Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket med stöd av 8 § förordningen om invasiva främmande arter. Hit hör även tillsyn av långsiktiga förelägganden om utrotningsåtgärder där det behövs upprepade kontroller för att säkerställa att föreläggandet har fått avsedd effekt. Det finns andra mer udda ärenden, exempelvis att europeiska fåglar inte får hållas i förvar, samt att det är förbjudet att saluföra varghybrider enligt artskyddsförordningen. Det brukar vara ca 2-5 tillsynsärenden per år.

Fridlysta arter

Det är svårt att övervaka och kontrollera att inte fridlysta arter skadas eller utrotas då de förekommer punktvis och ibland på platser som vi inte känner till. Det viktigaste arbetet för fridlysta arter är därför att förebygga skador och utrotning i samband med samråd och granskning av samhällsplanering och infrastrukturprojekt. Kontrollerande tillsyn sker i de fall där vi får kännedom om olagligheter, men här behöver vi snabbt prioritera bort händelsestyrd tillsyn där det är uppenbart att vi inte kommer kunna bevisa skada. Ofta handlar den kontrollerande tillsynen att få stopp på en pågående verksamhet som behöver stoppas innan det blir ännu värre. Det kan alltså vara bråttom i den här tillsynen. Vi ska också hålla koll på att villkorad återrapporering kommer in. Vi planerar att utföra förebyggande tillsyn om fladdermöss och ljusföroreningar vid kyrkor under 2023.

CITES-reglerna

Det finns resurser för fem egeninitierade tillsynsbesök under 2023 bland de 40 verksamheter inom detta område.

Kontroll av artförteckningar för tillståndsgivna verksamheter ska ske. Detta ingår i den planerade tillsynen. Därutöver kan även icke-tillståndspliktiga verksamheter som bedriver handel med djur i länet bli föremål för tillsyn. Eventuellt kan det finnas utrymme att besöka djurmässor, om sådana arrangeras i länet. Sökning på internet om olaglig handel kan komma att ske om det finns utrymme tidsmässigt.

Den händelsestyrda tillsynen består av anmälningar om försäljning av CITES-listade djur och produkter samt tips om överträdelser av CITES-reglerna.

Rovdjur

Tillsyn över de stora rovdjuren sker både som artskydds-och jakttillsyn. Det är dock svårt att särredovisa och merparten av tillsynen sker enligt jaktlagen. Därför har vi valt att inte redovisa tillsyn över rovdjur i denna tillsynsplan.

Invasiva främmande arter

Tillsyn över invasiva främmande arter är en förhållandevis ny tillsyn för oss. Regler har kommit under 2019 och ytterligare föreskrifter under 2022. De invasiva arter vi har tillsyn över finns listade i EU. Det är en handfull som finns i naturen i Västra Götalands län. Ytterligare arter kan bli aktuella att ha tillsyn över i samband med att de avsiktligt hålls, föds upp, transporteras, släpps ut på marknaden eller släpps ut i naturen. Den tillsynen sker samordnat med CITES-tillsynen som är beskriven ovan. Djurskyddstillsynen (landsbygdsavdelningen) är också en viktig aktör i tillsynen över invasiva främmande arter. Eftersom tillsynsområdet som helhet är ganska nytt för såväl oss som markägare och verksamhetsutövare är vår inriktning just nu att fokusera på att informera och ge tid till rättelse på markägarens eget initiativ. Under 2021 har vi utfört planerat tillsynsarbete om jätteloka och gul skunkkalla. Under 2022 har vi kontaktat markägare som har jättebalsamin på sin mark. Egentligen hade vi tänkt att göra utskick under 2023 till markägare som har gul skunkkalla, jättebalsamin och jätteloka. Det är dock osäkert om det kan ske med anledning av budgetläget. I första hand vill vi informera och inspirera till åtgärder. Utöver denna eventuella insats kommer vi få arbeta med att svara på frågor från allmänheten och vägleda kommuner i arbetet med invasiva främmande arter.

528 Tillsyn av övrig provning avseende naturskydd

Till detta tillsynsområde hör kontroll av tillstånd och dispenser avseende terrängkörning, stängselgenombrott, tillsyn av väsentlig ändring av naturmiljön som skett utan föregående samrådsanmälan enligt 12:6 MB, tillsyn av att ta jordbruksmark ur produktion som skett utan föregående anmälan enligt 12 kap 9 § miljöbalken, uppföljning av beslut tagna enligt 12 kap. 9 § miljöbalken och tillståndsansökan enligt Jordbruksverkets föreskrifter om hänsyn till natur- och kulturvärden i odlingslandskapet. Även tillsyn över vilthägn räknas hit.

Vilthägn

Länet har ca 125 registrerade aktiva vilthägn. Tillsyn sker vid förnyelse av tillstånd och är oftast planerad. Ofta utförs även djurskyddskontroll vid tillsynstillfället. Vid enstaka tillfällen sker tillsyn även av hägn vars tillstånd inte behöver förnyas. Vid enstaka tillfällen sker tillsyn händelsestyrt efter tips från allmänheten. Tillsyn över vilthägn enligt miljöbalken sker samordnat med tillsyn enligt jaktlagen. Det kan därför vara svårt att särskilja tidsåtgång för det ena och det andra.

Tillsynen över vilthägn har varit eftersatt under många år, men under 2022 gjordes krafttag tack vare extra resurser. För 2023 planeras en fortsättning på arbetet, fastän av mindre omfattning på grund av budgetnedskärning.

Stängsel och hinder för allemansrätten

Länsstyrelsen har noterat ett ökat intresse för allemansrättsliga frågor. Förfrågningar om allemansrätten per telefon och e-post är många. Oftast stannar förfrågningarna vid upplysningar och goda råd, men ibland uppdragas

också händelser som föranleder länsstyrelsens ingripande med föreläggande om stängselgenombrott. Enstaka sådana ärenden handläggs efter tips och misstanke om överträdelser.

Väsentlig förändring av naturmiljön och bristande hänsyn i jordbruket

Tipsen om väsentliga förändringar i naturmiljön verkar öka. Inte minst har tipsen från landsbygdsavdelningen blivit fler vad gäller bristande hänsyn i jordbruket. Jordbruksverkets uppdatering av föreskrifterna har tydliggjort vad som är förbjudet, vilket troligen bidrar till fler tips. Det återstår dock fortfarande att få mer rättspraxis som vägleder oss i detta arbete. Det kan dock inte komma fram på annat sätt än att vi driver tillsyn. Den nationella tillsynsstrategin har pekat ut naturvärden i jordbrukslandskapet som ett fokusområde 2022 till 2025 så vi har anledning att arbeta mer planerat med detta. Det är dock inte möjligt på grund av budgetnedskärningar.

Utvärdering av föregående år

Under 2022 har vi haft extra resurser för strandskyddstillsyn, vilket vi utnyttjat till att delta i en nationell tillsynskampanj vid grunda havsvikar. Trots det har vi inte utfört så mycket planerad tillsyn inom områdesskydd som vi tänkt. Den händelsestyrda tillsynen har dock blivit mer än vad vi beräknade. Planerad tillsyn inom områdesskydd är mycket effektivare än händelsestyrd (se diagram). En förklaring till att det ser ut så år från år är troligen att vi har mycket händelsestyrt arbete som aldrig leder till konkreta ärenden (förfrågningar på telefon och irrelevanta anmälningar).

Vid Hornborgasjön har den händelsestyrda tillsynen dominerats av fiskeöverträdelser. Det gjordes en mindre informationsinsats via naturum om fågelskyddet, då fåglarnas tidiga ankomst ledde till flera överträdelser. Även vid Kosterhavet har incidenter med olovlig avverkning och lösspringande hundar krävt extra tillsynsresurser.

Vi har använt i huvudsak planerad tid för samrådsärenden, trots att solcellsparken ökat mycket bland ärendena. Effektiviteten har ökat sedan 2021.

Inom CITES-tillsynen har förteckningsmallar uppdaterats för att tydliggöra för verksamhetsutövare inom handel och preparering. Handläggarna har också granskat mer noggrant förteckningar för kommersiella verksamheter. Det har varit ett lärande som har gett ett effektivare arbete och på sikt bör det leda till färre kompletteringar.

Vi har gjort utskick till markägare om jättebalsamin som en förebyggande tillsynsinsats inom tillsynsområdet invasiva främmande arter.

Tillsyn av vilthägn har kunnat ske mer än planerat, tack vare extra resurser. Nu är det bättre ordning i registret.

Tabell 2. Tabellen visar utfall av arbetad tid (den faktiska arbetade tid) och den planerad tid under 2022 samt skillnader mellan planerad tid och utfall av arbetad tid. Detta för att illustrera hur skillnaderna ser ut för den planerade tiden och vad som faktiskt utfördes.

Tillsynsområde naturtillsyn (VHT)	2022 Utfall arbetad tid (pd)	Planerad tid för 2022 (pd)	Planerad tid mot utfall arbetad tid (pd)
4355 Tillsyn av kulturresevat	0	0	0
5151 Händelsestyrd tillsyn områdesskydd	490	387	+103
5152 Planerad tillsyn områdesskydd	111	238	-127
5232 Anmälan att ta jordbruksmark ur produktion	39	40	-1
5251 Händelsestyrd tillsyn inom samråd 12 kap. 6 § miljöbalken	396	420	-24
5252 Planerad tillsyn inom samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken	4	0	+4
5261 Händelsestyrd tillsyn av dispenser och tillstånd avseende områdesskydd	4	10	-6
5265 Planerad tillsyn av dispenser och tillstånd avseende områdesskydd	11	30	-19
52711 Händelsestyrd tillsyn av fridlysta arter	11	10	+1
52721 Planerad tillsyn av fridlysta arter	0	5	-5
52712 Händelsestyrd tillsyn av preparering, handel och förevisning (CITES)	18	10	+8
52722 Planerad tillsyn av preparering, handel och förevisning (CITES)	23	40	-17
52714 Händelsestyrd tillsyn av invasiva arter	8	20	-12
52724 Planerad tillsyn invasiva arter	22	30	-8
52811 Händelsestyrd tillsyn av vilthägn enligt 12 kap. 11 § miljöbalken	0	0	0
52821 Planerad tillsyn av vilthägn enligt 12 kap. 11 § miljöbalken	145	55	+90
52812 Händelsestyrd tillsyn av stängselgenombrott enligt 26 kap. 11 § miljöbalken	3	3	0
52822 Planerad tillsyn av stängselgenombrott enligt 26 kap. 11 § miljöbalken	0	0	0

52814 Händelsestyrd tillsyn av terrängkörning	0	0	0
52824 Planerad tillsyn av terrängkörning	0	0	0
52815 Händelsestyrd tillsyn av åtgärder om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket	3	3	0
52825 Planerad tillsyn av åtgärder om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket	0	0	0
52819 Händelsestyrd tillsyn av övrig prövning avseende naturskydd, övrigt	8	4	+4
52829 Planerad tillsyn av övrig prövning avseende naturskydd, övrigt	0	0	0
Summa (pd)	1296	1305	-9
Summa årsarbetskraft (faktisk redovisad tid=antal dagar/214 dagar/år)	6,06	6,1	
Årsarbetare/tjänster (årsarbetskraft/0,75)	8,08	8,14	-0,06

Tillsynsstrategin

Den nationella tillsynsstrategin pekar ut riktningen för prioriteringar i miljöbalkstillsynen. För naturtillsynen finns tre fokusområden. Länsstyrelsen planerar att utföra följande åtgärder för att tillgodose den nationella tillsynsstrategin:

Tabell 3. Tabellen visar länsstyrelseberörda fokusområdena och tillsynsaktiviteter från den nationella tillsynsstrategin 2022-2025. Tillsynsaktiviteterna i tabellen visar vilka aktiviteter som planeras prioriteras under vilket år i länet.

Tillsyns-område	Fokusområde	Tillsynsaktiviteter	År
Naturtillsyn	Invasiva främmande arter	Utskick till markägare om gul skunkkalla, jättebalsamin och jätteloka. Dock osäkert om det finns budget för detta.	20 23
	Påverkan på naturvärden i grunda havsvikar	Fortsätta påbörjade ärenden i tillsynskampanjen vid grunda havsvikar	20 23
		Prioritera händelsestyrd tillsyn vid grunda havsvikar	20 23
		Riktade informationsinsatser och fältkontroller m a a nya föreskrifter i Kosterhavets nationalpark	20 23
		Stickprovskontroller på villkor i givna strandskyddsdispenser	20 23
	Påverkan på naturvärden i jordbrukslandskapet	Stickprovskontroller på villkor om kompensation på givna biotopskyddsdispenser	20 23

Prioriteringar

Utgångspunkter

Det finns alltid mer behov än resurser inom tillsynen. För 2023 är det dock extra angeläget att prioritera eftersom vi går från ett år med extra resurser till ett år med kraftiga nedskärningar i miljöbudgeten. Därför måste vi prioritera i alla delar av tillsynen och det är utgångspunkten för denna plan. Prioriteringar ska utgå från vad som bäst gynnar syftet med miljöbalken och miljömålen. Detta för att kunna jobba effektivt med de viktigaste natur- och friluftslivsfrågorna med de begränsade personalresurser som står till buds.

Avdelningschefen har ansvar för genomförandet av tillsynsplanen och då även de prioriteringar som är nödvändiga att göra. Ansvarsfördelningen är fastlagd i arbetsordning och beslutsansvaret (delvis delegerat) i handlägningsordningen. Naturvårdshandläggare arbetar oftast med både prövnings- som tillsynsärenden. Med gällande krav på snabb handläggning och god service finns en tendens att behandling av ansökningar prioriteras på tillsynens bekostnad. Tillsyn är svårt och kräver särskild kompetens och särskilda rutiner. Därför har naturavdelningen valt att koncentrera tillsynen till färre särskilt utbildade handläggare.

Naturtillsynen bör till väsentliga delar ligga på förebyggande tillsyn, det vill säga samråd, riktad information och gott värdskap. Information på webbsidan är viktig att hålla uppdaterad. Vi ska vara tillgängliga för allmänhetens frågor via telefon och e-post. I övrigt ska misstänkta överträdelser av betydelse snabbt utredas och om befogat fortsatta åtgärder vidtas (föreläggande, sanktioner, brottsanmälningar). Vi ska både hantera tips från allmänheten och ta egna initiativ till tillsyn. Endast en bråkdel av de verkliga överträdelserna kommer oss till känna via allmänheten. För en fullgod kontrollerande tillsyn behöver länsstyrelsen ta egna initiativ. Tillsynskampanjer är exempel på planerad tillsyn.

Vi kan se i uppföljningen att planerad tillsyn är mer effektiv än den händelsestyrda. Vi vet också att i den planerade tillsynen kan vi styra mot kontroller som verkligen behövs. Ändå är det ofta den planerade tillsynen som tas bort när prioriteringar ska ske. För att motverka att ineffektiv händelsestörd tillsyn ökar ännu mer, behövs tydliga kriterier för när händelsestörd tillsyn ska prioriteras bort. Dessa kriterier kan utgå från t.ex. geografi, typ av händelse/åtgärd samt tidpunkt för händelsen/åtgärden.

Vi behöver också metoder för att arbeta effektivt, t ex snabb koll på inkommande tips, rationalisera bort vissa steg i rutinen utan att rättssäkerhet äventyras. När tips som inte kan prioriteras ändå kommit in till länsstyrelsen, behöver vi skyndsamt avsluta tillsynen med motiveringen att det inte är proportionerligt att driva tillsyn vidare.

Även i en hårt pressad tillsynsverksamhet bör det finnas utrymme för planerad tillsyn, eftersom vi vet att den är effektiv och gör nytta. Det är dock viktigt att något av följande gäller för den planerade tillsynen:

- Ska vara viktigt i vårt län
- Tillgodose tillsynsstrategin
- Tillgodose eventuell nationell tillsynskampanj

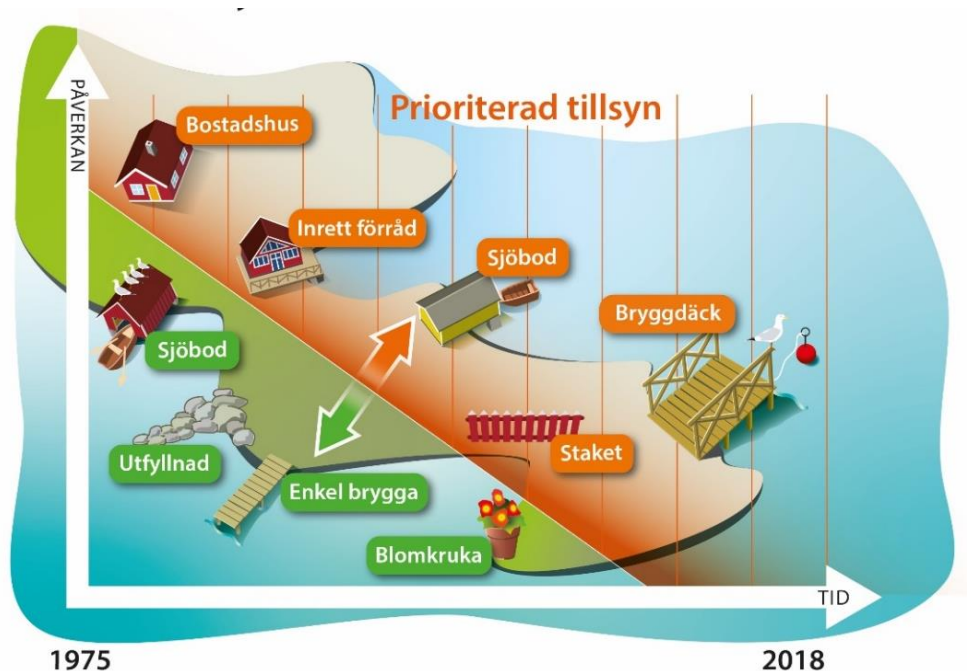
- Kan utföras effektivt – alltså lite tid/ärende

Hur vi prioriterar

Miljösamverkan Sverige har tagit fram ett underlag för strategisk naturtillsyn. Där finns anvisningar om prioriteringar för bästa naturvårdsnytta. Prioritering av tillsyn kan göras på tre olika nivåer:

1. Prioritering av tillsynsområden
2. Prioritering av geografiska områden
3. Prioritering av ärenden

Den översta nivån handlar om att vi utifrån vårt läns förutsättningar väljer att arbeta mer eller mindre med olika tillsynsområden (strandskydd, artskydd, biotopskydd osv). Sedan 2022 har vi också den nationella tillsynsstrategin att förhålla oss till vid prioriteringen. Prioritering av tillsynsområden sker i huvudsak i samband med behovsutredningen. Den andra nivån handlar att prioritera vissa geografiska områden med kända problem eller där behovet av rättelse är stort. Denna prioritering sker i huvudsak vid tillsynsplaneringen årsvis. Den tredje nivån handlar om att prioritera de ärenden som orsakat mest skada och/eller går att utreda framgångsrikt. Det är kanske den svåraste prioriteringen som behöver ske i "vardagen". Diagrammet nedan kan tjäna som tankemodell för prioritering av ärenden.

Ovanstående diagram illustrerar hur tillsynsärenden kan prioriteras. Ju mer påverkan på naturvärden som en överträdelse orsakat, desto mer prioriterat att driva tillsynen. Men om bevisläget är för svårt (oftast sammankopplat med tid) och påverkan på naturvärden är relativt liten, då ska tillsynen inte prioriteras. Den gröna pilen som pekar neråt i

diagrammet ska illustrera särskilda omständigheter som kan föranleda att tillsynen ska prioriteras mer, t ex särskilt höga naturvärden. Den röda pilen illustrerar det motsatta att tillsynen inte kan prioriteras, t ex otydliga och oklara myndighetsbesked tidigare till den som gjort överträdelser.

Överträdelser av stor betydelse för natur och friluftsliv eller som negativt påverkar möjligheten att nå miljömålen ska prioriteras. Hur ett ärende initieras (ett tips eller något vi själva observerat) ska inte vara avgörande för ärendets betydelse. Överträdelser av mindre allvarlig art ska utredas i de fall där det finns förutsättningar att nå rättelse med en begränsad arbetsinsats.

Nya ärenden och överträdelser som har skett på senare tid ska prioriteras framför äldre, där bevisläget och återställning av området kan vara svårare att hantera.

Ärenden där överträdelserna gör liten skada på natur- och friluftsvärden, eller där vinsten av vår tillsyn blir liten jämfört med de resurser vi behöver lägga på ärendena, ska inte prioriteras. På detta sätt använder vi huvudsakligen våra resurser där behovet av tillsyn är störst, samtidigt som mindre resurser går åt där tillsynsbehovet ur naturvårdssynpunkt är mindre. Storlek, utformning och platsen avgör vilken prioritet ett ärende har. Ärenden som uppkommit av en annan myndighets ställningstaganden ska inte drivas. Undantag kan göras i enskilda fall om naturvårdskonsekvenserna skulle bli stora.

För att få en rimlig arbetsbörda ska målsättningen vara att inte ha fler öppna tillsynsärenden per 100 % tillsynstjänst än ca 30 st. Detta ska ses som en indikation på att omfördelning av ärenden kan behöva vidtas.

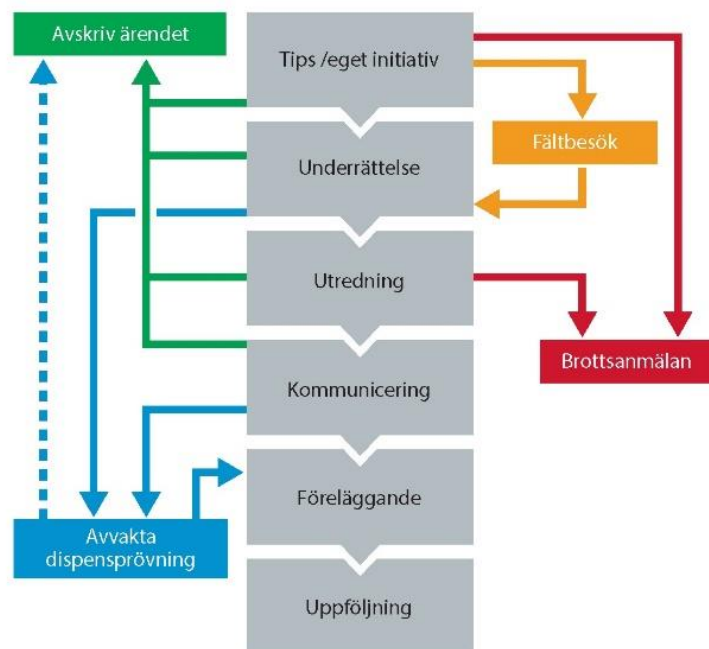
Genom bra förebyggande tillsyn kan vi förhoppningsvis styra undan en del kontrollerande tillsyn. Därför ska förebyggande tillsyn prioriteras. Notera dock att allmänna förfrågningar från allmänhet och verksamhetsutövare inte är inkommande tillsynsärenden även om det är förebyggande tillsyn att upplysa om vilka regler som gäller. Det är endast om det är fråga om konkreta tips om överträdelser som tillsynsärenden ska öppnas.

Informationen på webben ska ses över regelbundet, i syfte att förhindra onödiga överträdelser mot lagstiftningen. Det är också bra förebyggande tillsyn att länsstyrelsens arbete uppmärksammas i media och att ärenden vid överklagan till mark- och miljödomstolen utfaller till länsstyrelsens fördel.

Hantering av ärenden

Prioriterade tillsynsärenden ska hanteras så att rättelse sker snabbt.

Miljösamverkan Sveriges handläggarstöd för naturtillsyn utgör grundmodellen för en effektiv och rättssäker hantering av tillsynsärenden. Den finns tillgänglig via hemsidan eller länk i denna bild och innehåller vägledning i de olika stegen som ska tas i ett tillsynsärende.

Schematisk bild över Miljösamverkan Sveriges handläggars stöd för naturtillsyn

Utfall och konsekvenser naturtillsyn

Med utgångspunkt i styrande dokument, mål och prioriteringar gör vi följande planering för naturtillsynen 2023.

Tabell 4 Tabellen visar verksamhetens planerade tid och behovsutredningens tid samt skillnaden mellan den planerade tiden och behovsutredningens tid. Detta för att illustrera den arbetskraft som skulle behövas eller finns för att uppnå det behov som behovsutredningen pekar på.

Tillsynsområde Naturtillsyn (Väs)	Planerad tid för 2023 (pd)	Behovs- utrednin- gen 2023 (pd)	Planerad tid mot behovsutredningens 2023 (pd)
4355 Tillsyn av kulturresevat	0	1	-1
5151 Händelsestyrd tillsyn områdesskydd	270	500	-230
5152 Planerad tillsyn områdesskydd	70	828	-758
5232 Anmälan att ta jordbruksmark ur produktion	39	39	0
5251 Händelsestyrd tillsyn inom samråd 12 kap. 6 § miljöbalken	196	196	
5252 Planerad tillsyn inom samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken	3	138	-135
5261 Händelsestyrd tillsyn av dispenser och tillstånd avseende områdesskydd	3	4	-1
5265 Planerad tillsyn av dispenser och tillstånd avseende områdesskydd	5	164	-159
52711 Händelsestyrd tillsyn av fridlysta arter	5	11	-6
52721 Planerad tillsyn av fridlysta arter	0	41	-41
52712 Händelsestyrd tillsyn av preparering, handel och förevisning (CITES)	18	18	0
52722 Planerad tillsyn av preparering, handel och förevisning (CITES)	25	127	-102
52714 Händelsestyrd tillsyn av invasiva arter	8	8	0
52724 Planerad tillsyn invasiva arter	10	850	-840
52811 Händelsestyrd tillsyn av vilthägn enligt 12 kap. 11 § miljöbalken	0	0	0
52821 Planerad tillsyn av vilthägn enligt 12 kap. 11 § miljöbalken	50	60	-10
52812	3	3	0

Händelsestyrd tillsyn av stängselgenombrott enligt 26 kap. 11 § miljöbalken			
52822 Planerad tillsyn av stängselgenombrott enligt 26 kap. 11 § miljöbalken	0	1	-1
52814 Händelsestyrd tillsyn av terrängkörning	0	0	0
52824 Planerad tillsyn av terrängkörning	0	5	-5
52815 Händelsestyrd tillsyn av åtgärder om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket	3	3	0
52825 Planerad tillsyn av åtgärder om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket	0	11	-11
52819 Händelsestyrd tillsyn av övrig provning avseende naturskydd, övrigt	7	7	0
52829 Planerad tillsyn av övrig provning avseende naturskydd, övrigt	0	6	-6
Summa persondagar	717	3 020	-2 303
Summa årsarbetskraft (faktisk redovisad tid=antal dagar/214 dagar/år)	3,4	14,1	- 10,7
Årsarbetare/tjänster (årsarbetskraft/0,75)	4,5	18,8	-14,3

Konsekvenser

På grund av drastiska neddragningar i budgeten jämfört med 2022 tvingas vi prioritera ned inom många tillsynsområden. Inkommande tips om tillsyn i naturskyddade områden kommer att prioriteras hårt. Endast det som skadar natur- och friluftsvärden mest kommer att hanteras. Inga nya planerade insatser kommer att ske, utan endast avsluta ärenden i redan påbörjade tillsynskampanjer. Samtidigt har vi uppdrag i regleringsbrevet att utöka strandskyddstillsynen och den nationella tillsynsstrategin ska tillgodoses, vilket inte går ihop med budgetläget.

Anmälningar om samråd 12:6 MB kommer att hanteras mer effektivt och verksamhetsutövarna förväntas klara av sina åtgärder med egenkontroll. Vi har dock inga resurser att följa upp och se om detta arbetssätt fungerar utan skador på naturmiljön.

Tillsyn över artskydd och invasiva främmande arter är neddraget till ett absolut minimum. Vi hanterar i stort sett bara inkommande tips och avslutar pågående planerade insatser. Tips om överträdelser av artskyddet kommer bara hanteras om det redan från början är uppenbart att det är allvarligt och att det är uppenbart att det kommer gå att förelägga om rättelse. Vi kommer inte kunna arbeta med information till fastighetsägare som har invasiva främmande arter på sin mark i den nödvändiga utsträckningen.

Ingen planerad tillsyn kommer utföras inom tillsyn av övrig provning avseende naturskydd, förutom för vilthägn.

Sammantaget innebär detta en ökad risk för att fler naturskyddade områden skadas, ökad risk för att fridlysta arter dödas, ökad risk för att spridning av invasiva främmande arter samt ökad risk för att tillgängligheten för det rörliga friluftslivet försämras.

Vattenskyddsområden

516 Tillsyn av vattenskyddsområden

Tillsyn av vattenskyddsområden innebär främst att granska villkor, tillhörande tillstånd, dispenser och skyltning som beslutats enligt föreskrifterna för vattenskyddsområdet. Detta görs antingen på plats eller genom skrivbordstillsyn. Till tillsyn räknas även registerhållning och informations- och rådgivningsinsatser.

Inom vattenskyddsområdena ingår det oftast flera olika typer av verksamheter som alla kan kräva samverkan mellan enheter men också andra myndigheter som kommunen, Skogsstyrelsen och försvarsinspektören. Därför är det viktigt att tillsynsmyndigheterna för en dialog och samverkan vid tillsynen.

Enligt miljötillsynsförordningens 2 kap. 8 § punkt 1 ska tillsynen över ett vattenskyddsområde

beslutat av länsstyrelsen bedrivs av länsstyrelsen. Enligt miljötillsynsförordningens 2 kap. 9 § punkt

1 ska tillsynen över ett vattenskyddsområde beslutat av den kommunala nämnden bedrivs av

kommunen. Tillsynen enligt vattenskyddsföreskrifter som har beslutats av länsstyrelsen kan överlåtas till den kommunala nämnden enligt miljötillsynsförordningens 1 kap. 18 §. Kommunen begär då delegation för att överta denna tillsyn.

Under 516 vattenskyddsområden finns två VÄS-koder **5161 Händelsestyrd tillsyn av vattenskyddsområden** och **5162 Planerad tillsyn av vattenskyddsområden**. Skillnaden mellan dessa områden är hur länsstyrelsen startar ärenden. Händelsestyrd inkommer som klagomål och tips till länsstyrelsen medan i den planerade tillsynen är det länsstyrelsen som startar ärenden.

Utvärdering av föregående år

Tillsynen för vattenskyddsområden har inte helt motsvarat den uppskattade tiden i behovsutredningen. Av uppskattade 5 d för händelsestyrd tillsyn har ingen sådan tillsyn utförts, i stället har handläggare arbetat med tillsynsvägledning 3,25 d. Överlåtelse av tillsynen till kommuner gjorts för två vattenskyddsområden och det är i överensstämmelse med planerat behov. Av 9 d för återkommande tillsyn och besök i kommunerna är ingen dag rapporterad.

Tabell 5 Tabellen visar utfall av arbetad tid (den faktiska arbetade tid) och den planerad tid under 2022 samt skillnader mellan planerad tid och utfall av arbetad tid. Detta för att illustrera hur skillnaderna ser ut för den planerade tiden och vad som faktiskt utfördes.

Tillsynsområde vattenskyddsområde (Väs)	2022 Utfall arbetad tid (timmar)	Planerad tid för 2022 (timmar)	Planerad tid mot utfall arbetad tid (timmar)
5161 Händelsestyrd tillsyn av vattenskyddsområden	42	40	2
5162 Planerad tillsyn av vattenskyddsområden	0	0	0
Summa (timmar)	42	40	0

Tillsynsstrategin

Tabell 6 Tabellen visar länsstyrelseberörda fokusområdena och tillsynsaktiviteter från den Nationella tillsynsstrategin 2022–2024. Tillsynsaktiviteterna i tabellen visar vilka aktiviteter som planeras prioriteras under vilket år i länet.

Tillsyns- område	Fokuso- mråde	Tillsynsaktiviteter	År	
Vattenverksamhet	Vatten- uttag	Deltagande i HaV:s nationella tillsynskampanj.	20 23	
		Uppföljande tillsyn av kommunala vattenuttag där behov har konstaterats.	20 23	
		Inhämtning och databearbetning av tillståndsgivna vattenuttag från Miljöboken.	20 23	
		Kartläggning samt tillsyn av tillståndsgivna vattenuttag för större samfälligheter (<10 m ³ /d eller 50 personer) samt golfbanor	20 23	

Tillsynsstrategi vattenskyddsområden

I Västra Götalands län verkar länsstyrelsen för att överlåta tillsyn inom vattenskyddsområden till kommunerna. Överlåtelse sker efter ansökan från kommunen och länsstyrelsen bedömer om det är lämpligt innan tillsynen överläts.

Tillsynsansvaret för många verksamheter som berörs av vattenskyddsföreskrifter ligger hos kommunen. Tillsynen blir effektivare när samma myndighet gör samlad tillsyn.

När tillsynen överläts till kommuner arbetar Länsstyrelsen istället med tillsynsvägledning för att bidra till enhetlig tillsyn i länet.

Prioriteringar

Tabell 7 Tabellen visar verksamhetens planerade tid och behovsutredningens tid samt skillnaden mellan den planerade tiden och behovsutredningens tid. Detta för att illustrera den arbetskraft som skulle behövas eller finns för att uppnå det behov som behovsutredningen pekar på.

Tillsynsområde vattenskyddsområde (Väs)	Planerad tid för 2023 (timmar)	Behovs- utredningen 2023 (timmar)	Planerad tid mot behovs- utredning ens (timmar)
5161 Händelsestyrd tillsyn av vattenskyddsområden	40	7	0
5162 Planerad tillsyn av vattenskyddsområden	84	84	0
Summa (timmar)	124	91	-
Summa årsarbetskraft (faktisk redovisad tid=antal dagar/214 dagar/år)	0,1	0,05	
Årsarbetare/tjänster (årsarbetskraft/0,75)	0,13	0,07	

Händelsestyrd tillsyn av vattenskyddsområden (5161)

Den händelsestyrda tillsynen som Länsstyrelsen bedriver inom området gäller främst överträdelser av föreskrifter som anmäls till myndigheten samt om att svara på frågor som kommer in. Den händelsestyrda tillsynen planeras bli 5 persondagar. Länsstyrelsen har i genomsnitt fått in ett ärende per år de senaste åren. I behovsmodellen beräknas ett ärende ta ca 1 dag att hantera. Erfarenhetsmässigt vet vi att mer tid än så har lagts på vår händelsestyrda tillsyn och baserat på ett genomsnitt för de senaste åren har vi därför planerat för fem dagars händelsestyrd tillsyn under 2023.

Planerad/egeninitierad tillsyn av vattenskyddsområden (5162)

Under 2023 planeras ca 2 veckors arbete med planerad tillsyn inom vattenskyddsområden. Detta har inte kunnat prioriteras tidigare år. Insatsen under 2023 planeras bli ett pilotprojekt för att bedöma hur vi ska utforma tillsynsarbetet framöver.

Tillsynsvägledning inom vattenskyddsområden (5032)

I många av länets vattenskyddsområden är kommunen tillsynsmyndighet. Länsstyrelsen behöver därför också lägga resurser på tillsynsvägledning. Vägledningen utgörs främst av information till kommuner och enskilda. 25 persondagar väntas läggas på detta under 2023. Detta är en ökning i jämförelse med tidigare år som kan uppkomma till följd av pilotprojektet som nämnts ovan.

Tillsynsvägledningen räknas dock inte in i denna tillsynsplan.

Vattenverksamhet

535 Vattenverksamhet

Tillsynen omfattar kontroll av försiktighetsmått och villkor från anmälan om vattenverksamhet och tillstånd (enligt 11 kap. 9 § miljöbalken) samt granskning och uppföljning av verksamhetsutövarens egenkontroll.

I tillsynen ingår också att se till att verksamheterna har nödvändiga villkor i gällande tillstånd och vid behov ta upp frågan om omprövning av verksamheten. Om verksamheten bidrar till att till exempel miljö kvalitetsnormerna inte nås eller äventyras kan detta vara ett skäl för att ta upp tillståndet för omprövning. Arbetet omfattar även tillsyn av icke tillståndsgivna vattenverksamheter för att säkerställa att verksamheterna följer bestämmelserna i miljöbalken, samt handläggning av överträdelser.

5350 Övergripande inom tillsyn vattenverksamhet - behovsstyrda insatser

Övergripande arbete inom tillsyn av vattenverksamhet omfattar de aktiviteter som oundgängligen behöver utföras för att stödja tillsynsarbetet och som inte innebär beredning i ett enskilt ärende. Det är till exempel tillsynsplanering, utveckling, samordning och erfarenhetsutbyte av tillsynsarbete samt det övergripande arbete som kräver deltagande från länsstyrelsens andra avdelningar, enheter och funktioner. Det kan involvera förutom vattenärendehandläggare även chefer, administratörer, jurister, verksamhetsutvecklare och andra sakområdesexperter.

5351 Anmälningsärende

53511 Anmälan enligt 11 kap. 9a § miljöbalken, innefattar handläggningen av anmälan om vattenverksamhet enligt 11 kap. 9a § miljöbalken. Anmälan innefattar anläggande av vattenanläggningar och åtgärder i vattenområdet som till exempel bryggor, trummor och muddringar.

53512 Anmälan enligt 11 kap 15 § miljöbalken, innefattar handläggningen av anmälan om rensning enligt 11 kap. 15 § miljöbalken. Anmälan krävs när man behöver utföra underhåll i fiskeförande vattendrag och diken där fisket kan skadas av åtgärden. Med fisket menar man här skada på djurlivet så som skada på fiskar, kräfter och musslor.

5352 och 5353 planerad / egeninitierad och händelsestyrd tillsyn.

Den stora skillnaden mellan planerad tillsyn och händelsestyrd tillsyn är hur ärenden har uppkommit. Där händelsestyrd tillsyn inkommer som klagomål och tips eller tillbud utifrån länsstyrelsen medan planerad tillsyn uppkommer genom att länsstyrelsen initierar tillsynen.

53521 & 53531 Markavvattningsföretag, innefattar tillsyn av markavvattningsföretag så som kontroll av förrättningar och tillstånd, deras egenkontroll och inventera vilka samfälligheter som är aktiva. Det ingår även att informera och om bland annat gällande lagstiftning och miljöhänsyn vid underhåll samt ta emot protokoll för styrelser. I händelsestyrda tillsynen är det oftast klagomål på dåligt underhållna markavvattningsföretag som påverkat andra marker.

53522 & 53532 Dammsäkerhet, innefattar dammsäkerhetsklassade dammar som ska utöver en vanlig damms skyldigheter även enligt Förordningen om

dammsäkerhet (2014:214) 5 § upprätta och arbeta efter ett säkerhetsledningssystem. Säkerhetsledningssystemet ska omfatta de metoder, rutiner och instruktioner som behöver fastställas och tillämpas i fråga om organisation och definierade uppgifter, ansvarsområden och kompetenskrav för den personal som deltar i arbetet med dammsäkerhet,

1. identifiering och bedömning av faror för allvarliga olyckor,
2. drift, tillståndskontroll och underhåll,
3. hantering av förändringar,
4. planering för nödsituationer, och
5. revision och översyn.

Den som är skyldig att underhålla en damm ska upprätta ett dokument som översiktligt beskriver säkerhetsledningssystemet. Beskrivningen ska även innehålla de övergripande målen och handlingsprinciperna för verksamhetens arbete med säkerhet.

Dammsäkerhetsklassade dammar betalar även in en årlig tillsynsavgift (som ska täcka både planerad och händelsestyrd tillsyn) och arbetets tid planeras utifrån detta, vilket ger ungefär:

- C- damm har tillsyn 1 dag/år
- B- damm har tillsyn 5 dagar/år
- A-damm har tillsyn 15 dagar/år

I den planerade tillsynen innefattas även konsekvensutredningar och revidering av konsekvensutredningar.

I den händelsestyrda tillsynen är det oftast klagomål på dåligt underhåll eller regleringar samt driftstörningar som inkommer till länsstyrelserna.

53523 & 53533 Övriga vattenverksamheter, innefattar bland annat egenkontrolltillsyn, uppföljning av tillstånd, föreläggande och anmälningssärenden samt granskning av kontrollprogram för tillståndsgivna övriga vattenverksamheter.

Till övriga vattenverksamheter räknas:

- dammar och kraftverk som inte är dammsäkerhetsklassade
- våtmarker
- brygganläggningar och hamnar
- bortledning av yt- eller grundvatten
- broar och trummor
- grävning, muddring eller sprängning i vattenområde
- utfyllnader av vattenområde

Utvärdering av föregående år

Under 2022 genomfördes tillsyn av vattenverksamhet som motsvarar 70% av det totalt skattade behovet för samma år och 83,3% av den planerade tillsynen har genomförts. Samtidigt ökade den totala tiden för tillsyn med drygt 2 årsarbetskraft jämfört med utfallet för 2021. Inom vissa tillsynsområden har vi utfört mer tillsyn än det beräknade behovet och vad som planerats och inom andra har tillsynen varit mindre eller helt uteblivit.

Inom övergripande tillsyn vattenverksamhet (VÄS-kod 5350) är redovisad tid ca 100% högre än vad modellen för behovsutredningen beräknat och som var planerat i tillsynsplanen. Utfallet blev 3 årsarbetskrafter jämfört med planerat 1,5. Det beror i huvudsak på att behovet av samordnad planering av avgränsade tillsynsinsatser ökat, men framför allt beror det på att behovet av juridiskt stöd i tillsynen ökat i takt med att ärendenas komplexitet ökat.

Inom händelsestyrd tillsyn av övrig vattenverksamhet (VÄS-kod 53533) har vi redovisat 15% mer arbetad tid än vad modellen för behovsutredningen beräknat och 40% mer än som vi planerat för 2022. Utfallet blev 3 årsarbetskrafter jämfört med behovet som skattats till 2,8 och det som vi planerat utföra var 1,9 årsarbetskrafter. Antalet inkommande och beslutade ärenden ökade med 5% jämfört med 2021, men avvikelsen mellan behov & plan och utfall beror främst på att den nationella modellen utgår ifrån ett medelvärde på antal ärenden senaste 3 åren. Det ger en underskattning av behovet när trenden visar ett ökat ärendeflöde. Modellen skattade ett behov på 240 ärenden för 2022, men utfallet blev 382 ärenden. Modellen beräknar en arbetstid per ärende på 20 timmar per ärende. Under 2022 har Länsstyrelsen lagt i snitt 14,7 arbetade timmar per ärende av denna kategori.

Inom händelsestyrd tillsyn Markavvattning (VÄS-kod 53531) har utfallet blivit drygt 200% högre än planerat med 82 arbetsdagar jämfört med 36 i behovsutredningen och tillsynsplanen. Det beror främst på en fördubbling av antalet inkommande och beslutade ärenden.

Inom tillsyn av anmälan enligt 11 kap. 9a § och 15 § miljöbalken (VÄS-kod 5351) har utfallet blivit 8% högre än vad modellen för behovsutredningen beräknat och som var planerat i tillsynsplanen. Utfallet blev 5,9 årsarbetskrafter jämfört med planerat och beräknat 5,4. Antalet inkomna var oförändrat jämfört med 2021, men antal beslutade ärenden ökade med 8%.

Inom planerad/egeninitierad tillsyn (VÄS-kod 5352) har utfallet blivit 1,85 årsarbetskrafter vilket motsvarar 12,5% av all tillsynstid. Det är en minskning med 7,5% jämfört med 2021 då den egeninitierade tillsynen utgjorde 20% av den totala tillsynstiden. Minskningen i arbetad tid har skett med 50% inom planerad tillsyn dammsäkerhet (VÄS-kod 53522), från 1,1 årsarbetskraft till 0,57. Minskningen kan dels förklaras av att arbetet effektiviserats både internt inom tillsynsmyndigheten och att de vägledningsinsatser som gjorts under de senaste 3-4 åren minskat efterfrågan och underlättat tillsynshanteringen, men det finns också ett troligt samband mellan det arbete som arbetsgruppen utfört inom omprövning av vattenkraften som allokaterat mer tid på bekostnad av tillgänglig tid för tillsyn dammsäkerhet.

Inom planerad tillsyn vattenhinder (VÄS-kod 53523) blev utfallet 75% av planerad tillsyn. Under 2022 användes 5% av NAP-medel för tillsyn mot 8.st dammanläggningar utanför NAP, men som har ett miljömässigt samband inom avrinningsområdet. Det motsvarar ca 500 arbetstimmar eller 60

persondagar. 80 persondagar tillsyn planerades mot prioriterade anläggningar utanför NAP som utgör vattenhinder i pågående prövningar.

Inom planerad tillsyn av övrig vattenverksamhet (VÄS-kod 53523) har utfallet blivit 1,2 årsarbetskrafter vilket är en minskning med 17,5 % jämfört med 2021. Tiden har främst fördelats mellan tillsyn inom ramen för befintliga kontrollprogram för Västlänken och löpande tillsyn mot andra stora objekt i länet (66 %) och tillsyn mot vattenuttag (33 %).

Inom planerad tillsyn markavvattning (VÄS-kod 53521) blev utfallet att 40 % av planerad tillsyn utfördes, då 10 personarbetsdagar redovisats av 25 planerade. Det är även en minskning med 2 persondagar jämfört med 2021.

Extra satsning.

Under 2022 användes medel för att satsa på kompetensutveckling inom tillsynsområde Markavvattning som allokerats internt inom Länsstyrelsen i Västra Götaland. En gemensam

Utbildning

anpassad för handläggare vid Länsstyrelser togs under våren fram i samarbete med Jordbruksverket och genomfördes under hösten med deltagande från 4.st länsstyrelser. Det har parallellt genomförts fältbesök för att kalibrera genomförandet av tillsyn samt påbörjats en regional analys av hur behovet av tillsyn och prövning av markavvattning ser ut inom olika områden t.ex. landsbygd, skogsbruk, fysisk planering och industrietablering till följd av klimatanpassning och grön omställning.

Utebliven tillsyn.

Under 2022 genomfördes inte planerad systematisk uppföljning av anmälningsbeslut (VÄS-kod 53523) som kopplar till medgivna vattenuttag på grund av resursbrist.

Tabell 8 Tabellen visar utfall av arbetad tid (den faktiska arbetade tid) och den planerad tid under 2022 samt skillnader mellan planerad tid och utfall av arbetad tid. Detta för att illustrera hur skillnaderna ser ut för den planerade tiden och vad som faktiskt utfördes.

Tillsynsområde vatten (Väs)	2022 Utfall arbetad tid (timmar)	Planerad tid för 2022 (timmar)	Planerad tid mot utfall arbetad tid (timmar)
5350 Övergripande inom tillsyn vattenverksamhet	5335	3016	-2319
53511 Anmälan enligt 11 kap. 9a § miljöbalken	9933	8960	-973
53512 Anmälan enligt 11 kap 15 § miljöbalken	198	168	-30
53521 Markavvattning planerad/egeninitierad tillsyn	74	200	126

53522 Damsäkerhet planerad/ egeninitierad tillsyn inkl. konsekvens- utredningar	978	2200	1222
53523 Övrig vattenverksamhet planerad/ egeninitierad tillsyn	2077	7700	5623
53531 Markavvattning händelsestyrd tillsyn	660	200	-460
53532 Damsäkerhet händelsestyrd tillsyn	25	25	0
53533 Övrig vattenverksamhet händelsestyrd tillsyn	5620	3200	-2420
Summa (timmar)	24900	25669	-769
Summa årsarbetskraft (faktisk redovisad tid=antal dagar/214 dagar/år)	14,5	15,0	-0,5
Årsarbetare/tjänster (årsarbetskraft/0,75)	19,4	20,0	-0,6

Tillsynsstrategin

Tillsynen av vattenuttag är prioriterad på länsstyrelsen under 2023. Vi planerar att öka kunskapen om tillsynsobjekten och utveckla praktisk erfarenhet om hur tillsynen bäst bedrivs genom bland annat deltagande i nationell tillsynskampanj och systematisk egeninitierad uppföljande tillsyn. Vi kommer fortsätta utveckla arbetet med registrering av vattenuttag i syfte att kunna redovisa de vattenuttag som har och som saknar tillstånd i länet i slutet av 2024.

Tillsynen av dammar i dammsäkerhetsklass med otillfredsställande dammsäkerhet är prioriterad på länsstyrelsen under 2023, men då arbetet inom detta fokusområde bedrivits systematiskt under många år och vår kännedom är god, så har vi bedömt att effektmålen inom tillsynsområdet till stor del redan nås. Under 2023 kommer vi utöver det löpande tillsynsaktiviteter fortsätta utveckla digitalisering av tillsynen.

Tillsynen av vattenanläggningar som utgör vandringshinder kommer inte prioriteras under 2023. Regeringen har beslutat att pausa nationella planen för omprövning av vattenkraften och det saknas avdelade resurser för att utföra tillsyn.

Tabell 9 Tabellen visar länsstyrelseberörda fokusområdena och tillsynsaktiviteter från den Nationella tillsynsstrategin 2022–2025. Tillsynsaktiviteterna i tabellen visar vilka aktiviteter som planeras prioriteras under vilket år i länet.

Till syn s- om råd e	Fokusområde	Tillsynsaktiviteter	Å r	
Vattenverksamheter	Dammar i dammsäkerhetsklass med otillfredsställande dammsäkerhet	Fakturering tillsynsavgifter	2023	
		Länsstyrelsens årsrapportering	2023	
		Dammägares årsrapportering	2023	
		Delta på älvgruppsmöten	2023	
		SwedCOLD + handläggartäff	2023	
		Informationsinsats om dammsäkerhet	2023	
		VP, behovsutredning - tillsynsplan	2023	
		Handlägga konsekvensutredningar	2023	
		Hantera händelsestyrd tillsyn	2023	
		Kommunikation med andra lät	2023	
		Delta i prövningar dammsäkerhet, görs f.a i NAP	2023	
		Arbete med informationssäkerhet	2023	
		Kompetensutveckling	2023	
		Egeninitierad tillsyn (616016)	2023	

			2	
			3	
		Utveckla tillsynen (inkl. TUL)	2	
			0	
		Stora projekt, ombyggnad Lilla Edet, ombyggnad slussar	2	
			0	
			2	
			3	
		Hantera Vänerens reglering	2	
			0	
			2	
			3	
	Vattenuttag	Deltagande i HaV:s nationella tillsynskampanj	2	
			0	
			2	
			3	
		Uppföljande tillsyn av de kommunala vattenuttag där behov av återkommande tillsyn har konstaterats.	2	
			0	
			2	
			3	
		Inhämtning och databearbetning av tillståndsgivna vattenuttag från miljöboken samt samlad bild av allas arbete med tillsyn vattenuttag.	2	
			0	
			2	
			3	
		Fortsatt samarbete med miljöskyddsavdelningen och lantbruksavdelningen gällande industrins och jordbrukets vattenuttag.	2	
			0	
			2	
			3	
		Informationsklassning av underlag som inhämtas samt registerhållning.	2	
			0	
			2	
			3	
		Undersöka och inhämta information om hur många större samfälligheter som finns i länet. Skapa urvalskriterier för att ta reda på vilka objekt vi ska bedriva tillsyn på.	2	
			0	
			2	
			3	
		Delta i team och samordningsmöten	2	
			0	
			2	
			3	
		Tillsynskampanj ej tillståndsgivna vattenuttag under hösten 2023 i syfte att identifiera uttag som behöver tillstånd.	2	
			0	
			2	
			3	
		Tillsyn av tillståndsgivna vattenuttag för större samfälligheter (<10 m3/d eller 50 personer) samt golfbanor	2	
			0	
			2	
			3	
	Vattenanläggningar som utgör vandringshinder	Ingen planerad tillsyn	2	
			0	
			2	
			3	

Prioriteringar

Inom VÄS-kod 53521 Markavvattning planerad/egeninitierad tillsyn planeras ingen tillsyn 2023 på grund av resursbrist. Behovet och därmed underskottet är beräknat till 1888 arbetstimmar.

Inom VÄS-kod 53522 Dammsäkerhet ökar tillsynstiden till 1440 arbetstimmar jämfört med utfallet för 2022 som var 1276 arbetstimmar, men är oförändrat jämfört med skattat behov. Utöver löpande tillsyn finns behov av kompetens och tillsynsutveckling inom tillsynsområdet under 2023. Observera att i denna tid ingår behovet av händelsestyrd tillsyn dammsäkerhet (25 timmar) och planerings och utvecklingstid (440 timmar).

Inom VÄS-kod 53523 Övrig vattenverksamhet planerad/ egeninitierad tillsyn, prioriteras tillsynsområde vattenuttag och Västlänken.

- Planerad tid för tillsyn vattenuttag och arbetet med vattenförsörjningsuppdraget ökar med 300% från 1800 arbetstimmar 2022 till 5636 arbetstimmar 2023. Tillsynsbehovet är mycket stort och insatserna behöver fokuseras på vattenuttag utan tillstånd och utredning om tillstånd krävs. I denna tid ingår uppföljning av anmälningsbeslut om vattenuttag och beredskapsarbetet med övervakning av vattensituationen i länet.
- Planerad tid för tillsyn Västlänken ökar med 40% till 1488 arbetstimmar jämfört med 2022. Ökningen är kopplad till ett större behov av tillsynsbesök kopplat till planerad vatten och masshantering under 2023, men med viss osäkerhet kopplat till om arbetet fördröjs och vilka konsekvenser det kan ge.
- Planerad tid för tillsyn mot övriga stora infrastrukturprojekts kontrollprogram är oförändrat jämfört med 2023 och motsvarar beräknat behov på 500 arbetstimmar. Gapet mellan planerad tid och behov av tillsyn förväntas öka i takt med att fler provningar avslutas under året.
- Ingen planerad tillsyn mot Vattenkraftverk, andra dammar i dammregistret eller andra vattenverksamheter kommer genomföras under 2023 på grund av resursbrist.
- Det totala underskottet mellan all planerad tillsyn och behov av tillsyn är inom denna kategori 6664 arbetstimmar för 2023.

Inom VÄS-kod 53533 Övrig händelsestyrd tillsyn vattenverksamhet prioriteras all tillsyn kraftigt ned på grund av resursbrist.

- Planerad tid för händelsestyrd tillsyn under 2023 är 1310 arbetstimmar. Det motsvarar en minskning med 77% jämfört med utfallet av redovisad tillsyn under 2022 som var 4312 arbetstimmar.
- För att lyckas med detta behöver vi först utveckla och implementera nytt arbetssätt, process och kommunikation i hanteringen och prioriteringen mot alla typer av händelsestyrda inkommande ärenden och förfrågningar.
- Prioriteringsgrunder för att aktivt handlägga ärenden i denna kategori baseras på graden av påverkan på vattenområdets miljöstatus och sätta miljö kvalitetsnormer, graden av samhällsviktighet och risk för människors liv och hälsa.
- Det totala underskottet mellan planerad tillsyn och behov av tillsyn är inom denna kategori 6330 arbetstimmar för 2023. Resurserna räcker till att möta ca 17% av det beräknat tillsynsbehovet.

Tabell 10 Tabellen visar verksamhetens planerade tid och behovsutredningens tid samt skillnaden mellan den planerade tiden och behovsutredningens tid. Detta för att illustrera den arbetskraft som skulle behövas eller finns för att uppnå det behov som behovsutredningen pekar på.

Tillsynsområde vatten (Väs)	Planerad tid för 2023 (timmar)	Behovs- utredningen 2023 (timmar)	Planerad tid mot behovs- utredning ens (timmar)
5350 Övergripande planering av tillsynen	3600	3600	0
53511 Anmälan enligt 11 kap. 9a § miljöbalken	10500	10500	0
53512 Anmälan enligt 11 kap 15 § miljöbalken	280	280	0
53521 Markavvattningsplanerad/egeninitierad tillsyn	0	1888	-1888
53522 Damsäkerhet planerad/ egeninitierad tillsyn inkl. konsekvens-utredningar	1440	1440	0
53523 Övrig vattenverksamhet planerad/ egeninitierad tillsyn	7624	14240	-6616
53531 Markavvattnings händelsestyrd tillsyn	264	264	0
53532 Damsäkerhet händelsestyrd tillsyn	270	270	0
53533 Övrig vattenverksamhet händelsestyrd tillsyn	1310	7640	-6330
Summa (timmar)	25288	40124	-14834
Summa årsarbetskraft (faktisk redovisad tid=antal dagar/214 dagar/år)	14,8	23,4	8,7
Årsarbetare/tjänster (årsarbetskraft/0,75)	19,7	31,3	-11,6

Miljöskydd

555 Tillsyn av miljöfarlig verksamhet

Denna tillsyn omfattar kontroll och efterlevnad av villkor och tillstånd för miljöfarliga verksamheter som är klassade som A- eller B-verksamheter enligt miljöprövningsförordningen (2013:251). En del av tillsynsobjekten är klassade som IED-verksamheter och omfattas därmed även av Industriutsläppsförordningen (2013:250) med särskilda krav på tillsynsintervall och uppföljande tillsyn. Tillsynen innefattar både händelsestyrd tillsyn och egeninitierad tillsyn och består av både inspektioner och kontroll av verksamheterna men också rådgivning och information till verksamhetsutövarna. Länsstyrelsen har även ansvar för tillsynen i frågor om skydd av den yttre miljön vid hantering av kemiska produkter, varor och biotekniska organismer som inte innebär utsläppande på marknaden inom miljöfarliga verksamheter för vilka länsstyrelsen har tillsynsansvar.

Inom tillsynen för VÄS 555 ingår att hantera anmälningsärenden av ändringar i verksamheterna, granska miljörapporter i enlighet med Naturvårdsverkets författning NFS 2006:9 om miljörapport samt att granska och följa upp verksamhetsutövarns egenkontroll. I tillsynen ingår också att ta ut avgifter enligt förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn samt att hantera överträdelser genom anmälan om misstänkt miljöbrott eller beslut om miljöstraffavgift.

565 Tillsyn av kemiska produkter och biotekniska organismer

Huvuddelen av länsstyrelsens tillsyn inom kemikalieområdet hanteras inom andra tillsynsområden. Granskning av köldmedierapporter särredovisas dock på VÄS 565.

566 Tillsyn av avfall och producentansvar

Denna tillsyn omfattar tillsyn inom avfallsområdet, till exempel granskning av kommunala avfallsplaner, anmälningsärenden för transport av avfall och tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter (GRÖT). Tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter syftar till att säkerställa efterlevnad av EG förordning 1013/2006 om transport av avfall och innebär att tillsyn kan bedrivas från det att avfall uppstår, under transport av avfall och fram till att avfallet bortskaffas eller återvinns. Denna tillsyn kan samordnas med andra myndigheter som tex Tullverket, Polismyndigheten eller Kustbevakningen.

Inom tillsynen för VÄS 566 ingår även tillsyn av dumpning av avfall samt både händelsestyrd- och egeninitierad tillsyn för att förebygga och motverka avfallsbrottslighet.

458 Sevesolagen

Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagen) omfattas inte av miljöbalken men tillsynen enligt Sevesolagen bedrivs inom miljöskyddstillsynen. Tillsynen innefattar både händelsestyrd tillsyn och egeninitierad tillsyn och inrymmer både inspektioner och kontroll ute hos berörda verksamheter samt administrativ granskning av handlingsprogram och säkerhetsrapporter. Länsstyrelsen upprättar årligen en separat tillsynsplan för tillsyn enligt Sevesolagen.

567 Tillsyn av övrigt miljö- och hälsoskydd

Tillsynsområdet omfattar tillsyn enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster och innefattar tillsyn mot kommunerna gällande vatten- och avloppsfrågan i områden där kommunalt VA idag saknas. Denna tillsyn omfattar även planerad/egeninitierad tillsyn samt händelsestyrd tillsyn av övriga ärenden inom miljö- och hälsoskydd.

Utvärdering av föregående år

Den gröna omställningen i industrin och förändringar i omvärlden har präglat miljöskyddstillsynen under året. Vi har hanterat flera anmälningsärenden som en direkt följd av den gröna omställningen och som har behövts hanteras skyndsamt, t ex petrokemisk industri som behöver ställa om till förnybara råvaror eller bränslen. Energifrågan, klimatanpassning och industriernas kontinuitetshantering har också varit i fokus inom tillsynen.

Inom arbetet med tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter och avfallsbrottslighet har Länsstyrelsen upprättat en handlingsplan, utvecklat samverkan genom att upprätta en nationell grupp för Länsstyrelsernas avfallsbrottsordnare samt genomfört fler fysiska kontroller vid gränser och på anläggningar. Avfallsbrottslighet har fått en större roll inom vårt miljöbrottsnätverk och nya kontakter har etablerats med andra myndigheter. Vi har initierat och deltagit i ett flertal myndighetsgemensamma tillsynsaktiviteter och vi har gjort ett flertal oanmälda tillsynsbesök tillsammans med kommunerna.

Byggandet av järnvägstunneln Västlänken har krävt mycket tillsyn och vi har hanterat många ärenden rörande buller och klagomål

Utfall tid och ärende

Under 2022 har vi bedrivit mindre tillsyn än planerat, 21,3 åa (29 tjänster) jämfört med vad som ursprungligen planerades för året, 25,6 åa (35 tjänster). Den största differensen finns för tillsyn av miljöfarlig verksamhet och tillsyn av avfall. Inom avfallstillsynen har inte alla tjänster kunnat besättas som planerat vilket gjort att tillsynen inte kommit upp i den nivå som planerades. Den planerade tiden låg också i överkant jämfört med vad som var möjligt. Inom tillsyn av miljöfarliga verksamheter har det också funnits vakanser under året som inte kunnat besättas vilket bidrar till att vi inte kunnat följa planen fullt ut.

Genom nya rutiner har vi lyckats minska handläggningstiden av anmälan om ändring av miljöfarlig verksamhet. Det har lett till snabbare svar till verksamhetsutövarna.

Under 2022 fattade miljöskyddsavdelningen beslut i ca 1480 tillsynsärenden kopplade till miljöfarlig verksamhet, jämfört med ca 1620 år 2021.

När det gäller anmälningsärenden kopplade till miljöfarlig verksamhet så klarade vi att avsluta 76 % inom 75 dagar. Målet är att klara 90 % inom 75 dagar. Tillsynsinsatser har också genomförts kopplat till de allra flesta objekten i form av granskning av miljörapporter och handläggning av andra tillsynsärenden såsom driftstörningar och klagomål.

Tabell 11 Tabellen visar utfall av arbetad tid (den faktiska arbetade tiden) och den planerad tiden under 2022 samt skillnader mellan planerad tid och utfall av arbetad tid. Detta för att illustrera hur skillnaderna ser ut för den planerade tiden och vad som faktiskt utfördes.

	2022 Utfall arbetad tid (dagar)	Planerad tid för 2022(dagar)	Planerad tid vs utfall arbetad tid (dagar)
458 Tillsyn av Sevesoverksamheter	438	425	+ 13
555 Tillsyn av miljöfarlig verksamhet	3253	3500	-247
Varav 5550	872	<i>Ej tidsatt</i>	
Varav 5553 (+5554) <i>Planerad/egeninitierad tillsyn av miljöfarlig verksamhet, inklusive miljörapporter</i>	1076	<i>Ej tidsatt</i>	
Varav 5555 (ej avgift) <i>Miljösanktionsavgifter, brottsanmälan</i>	4	<i>Ej tidsatt</i>	
Varav 5556, 5558 <i>Händelsestyrd tillsyn av miljöfarlig verksamhet, inklusive anmälningsärenden</i>	648	<i>Ej tidsatt</i>	
Varav 5557 <i>Tillsyn på anläggningar som omfattas av EU:S industriemissionsdirektiv</i>	653	<i>Ej tidsatt</i>	
565 <i>Tillsyn av kemiska produkter</i>	18	<i>Ej tidsatt</i>	
566 Tillsyn av avfall och producentansvar	734	1408	-674
Varav 5661 <i>Händelsestyrd tillsyn av avfall och producentansvar</i>	8	<i>Ej tidsatt</i>	
Varav 5662 <i>Anmälan om transport av avfall och producentansvar</i>	25	40	-15
Varav 5663 <i>Granskning av kommunala avfallsplaner</i>	2	15	-13
Varav 5664 <i>Tillsyn gränsöverskridande transporter av avfall</i>	674	803	-119
Varav 5665 (avfallsbrottslighet) <i>Planerad/egeninitierad tillsyn av avfall och producentansvar</i>	24	550	-526
5667 <i>Tillsyn av dumpning</i>	2	2,5	-0,5
5673 Tillsyn enligt lagen om allmänna vattentjänsten	238	300	-64
Summa (dagar)	4681	5633	-972
Summa årsarbetskraft (faktisk redovisad tid=antal dagar/214 dagar/år)	21,9	26,3	-4,4
Årsarbetare/tjänster (årsarbetskraft/0,75)	29,2	35,1	-5,9

Tillsynsstrategin

Den nationella tillsynsstrategin pekar ut riktningen för prioriteringar i miljöbalkstillsynen. För miljöskyddstillsynen finns sex fokusområden. Länsstyrelsen planerar att utföra följande åtgärder för att tillgodose den nationella tillsynsstrategin:

Tabell 12 Tabellen visar länsstyrelseberörda fokusområdena och tillsynsaktiviteter från den Nationella tillsynsstrategin 2022–2025. Tillsynsaktiviteterna i tabellen visar vilka aktiviteter som planeras prioriteras under vilket år i länet.

Til lsy ns - o mr å d e	Fokusområde	Tillsynsaktiviteter	Å r	
Miljöfarlig verksamhet	Miljöfarlig verksamhet	Klargöra hur kartläggning av miljöbalkstillstånd ska gå till.	2023	
		Tillsynsmyndigheterna prioriterar tillsyn av jordbruksverksamheter och hästgårdar som ligger utmed vattenförekomster där miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte uppnås idag. (2022–2024)		
	Kvalitetssäkrad kontroll - utsläpp till vatten	Se över och handlägga ärenden om kontrollprogram för avloppsreningsverk.	2023	
	Energihushållning	Fördjupad energitillsyn på ca 1-2 st anläggningar i samband med periodisk besiktning. Fyll i aktiviteter	2023	
		Granskning av energidelen i miljörapporterna utifrån framtagna checklista med bl.a. uppföljning av energivillkor.	2023	
Avfall	Illegal avfallshantering	Fysisk Tillsyn egen eller tillsammans med kommun avseende tillsyn på nationella avfallstransporter. Både kommuner och LST	2023	
	Masshantering	Sker inom Tillsynsvägledningen	2023	
	Återvinning av avfall så att det upphör att vara avfall	Ta fram en treårig strategi för tillsyn av behandling av avfall (FA och IFA) utifrån anteckningsskyldigheten (enligt avfallsförordningens 6 kap 5 § och 7 kap 7 §).	2023	

Prioriteringar

Tabell 13 Tabellen visar verksamhetens planerade tid och behovsutredningens tid samt skillnaden mellan den planerade tiden och behovsutredningens tid. Detta för att illustrera den arbetskraft som skulle behövas eller finns för att uppnå det behov som behovsutredningen pekar på.

Tillsynsområde miljöskydd (Väs)	Planerad tid för 2023 (dagar)	Behovs- utredningen 2023 (dagar)	Planerad tid mot behovs- utredninge ns (dagar)
458 Tillsyn av Sevesoverksamheter	425	525	-100
555 Tillsyn av miljöfarlig verksamhet	3000	3580	-580
Varav 5550	<i>Ej tidsatt</i>	<i>Ej tidsatt</i>	
Varav 5553 (+5554) <i>Planerad/egeninitierad tillsyn av miljöfarlig verksamhet</i>	<i>Ej tidsatt</i>	<i>Ej tidsatt</i>	
Varav 5555 (ej avgift) <i>Miljösanktionsavgifter, åtalsanmälan (inspektion och kontroll)</i>	<i>Ej tidsatt</i>	<i>Ej tidsatt</i>	
Varav 5556, 5558 <i>Händelsestyrd tillsyn av miljöfarlig verksamhet</i>	<i>Ej tidsatt</i>	<i>Ej tidsatt</i>	
Varav 5557 <i>Tillsyn på anläggningar som omfattas av EU:S industriemissionsdirektiv</i>	<i>Ej tidsatt</i>	<i>Ej tidsatt</i>	
565 Tillsyn av kemiska produkter och biotekniska organismer	24	24	0
566 Tillsyn av avfall och producentansvar	680	867	-187
Varav 5662 <i>Anmälan om transport av avfall och producentansvar</i>	40	40	0
Varav 5663 <i>Granskning av kommunala avfallsplaner</i>	15	15	0
Varav 5664 <i>Tillsyn gränsöverskridande transporter av avfall</i>	438	500	-62
Varav 5665 (avfallsbrottslighet) <i>Planerad/egeninitierad tillsyn av avfall och producentansvar</i>	187	312	-125
Varav 5667 <i>Händelsestyrd tillsyn av dumpning</i>	9	9	
5673 Tillsyn enligt lagen om allmänna vattentjänsten	200	436	-236
Summa (dagar)	4329	5432	-893
Summa årsarbetskraft (faktisk redovisad tid=antal dagar/214 dagar/år)	20,2	25,4	-5,1
Årsarbetare/tjänster (årsarbetskraft/0,75)	27,0	33,8	-6,9

Sammantaget beräknas 2023 års tillsynsverksamhet uppgå till **27 årsarbetare** under kända förhållanden.

Behovet av operativ tillsyn beräknas vara knappt 34 årsarbetare. Skillnaden mellan beräknat behov och tillgängliga resurser för 2023 uppgår till knappt 7 årsarbetskrafter.

Under 2023 kommer vi att prioritera följande uppgifter:

- Genomföra tillsyn med det intervall som fastställts i tillsynsplanen (inklusive Seveso, IED och övriga objekt)
- Hantera anmälningsärenden inom 75 dagar och effektivisera handlägningsprocessen. Handläggning av Miljörapporterna på ett snabbt och effektivt sätt.
- Lämna yttranden vid prövning av A och B-verksamheter där Länsstyrelsen har tillsyn.
- Klargöra hur kartläggning av miljöbalkstillstånd ska gå till.
- Prioritera ärenden kopplade till den "Gröna" omställningen.
- Hantera ärenden kopplat till lagändringar med tanke på rådande världsläge
- Prioritera tillsyn av anläggningar med nya eller högst 4 år gamla BAT-slutsatser.
- Fördjupad energitillsyn på ca 1-2 st anläggningar i samband med periodisk besiktning. Granskning av energidelen i miljörapporterna utifrån framtagna checklista med bl.a. uppföljning av energivillkor.
- Tillsyn av kontinuitetshantering
- Riktade insatser för att minska övergödningen.
- Genom riktad tillsyn initiera och stödja arbetet för klimatanpassning av verksamheter som är prioriterade utifrån en sårbarhetsanalys.
- Bedriva aktiv tillsyn av verksamheternas avfallshantering och ta fram en treårig strategi för tillsyn av behandling av avfall (FA och IFA) utifrån anteckningsskyldigheten
- Tillsyn av miljöfarliga verksamheter med omfattande dricksvattenuttag.
- Bedriva tillsyn över infrastrukturprojektet Västlänken.
- Handlägga inkomna tillsynsärenden enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV)
- Arbeta med vattentjänstplaner. 49 kommuners planer ska granskas 2023.
- Genomföra händelsestyrd och planerad tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter. Delta i nationell och internationell samverkan med andra myndigheter.
- Arbeta med uppdraget om att förebygga och förhindra avfallsbrottslighet genom utökad anläggningstillsyn, ökat stöd till

kommunerna, utökad myndighetssamverkan och utvecklad tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter.

Prioriteringarna har gjorts utifrån miljömål, den nationella tillsynsstrategin, behov av insatser kopplat till den ”Gröna omställningen” och förändringar i världsläget som bl a tar sig uttryck i förändrad lagstiftning och behov av riktade tillsynsinsatser.

Mindre akuta tillsynsobjekt, t ex täkter har nedprioriterats med hänsyn till ovanstående.

Förorenade områden

575 Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden

Den operativa tillsynen av förorenade områden innefattar tillsyn enligt 10 kap. 1 § första stycket miljöbalken. Tillsynen utförs stegvis genom faserna ansvarsutredning, inventering, undersökningar, åtgärder samt uppföljning för alla prioriterade objekt inom riskklass 1 och 2. Tillsynen omfattar både pågående och avslutade verksamheter och målsättningen är att de mest angelägna områdena prioriteras för att nå största miljö- och hälsonytta. Ofta är det komplexa ärenden som tar mycket lång tid innan en åtgärd har genomförts och följts upp.

Behovet av tillsyn räknas fram genom att det totala tillsynsbehovet fördelas jämnt över kvarvarande år fram till 2050. Detta kan dock ge en något missvisande bild då det i praktiken behövs mer och större insatser de närmaste åren för att hinna bli klara till år 2050. Behovsutredningen kan därför visa ett lägre behov av tillsyn än vad som egentligen erfordras. Förutsatt att arbetet går framåt i önskad takt så kommer tillsynsbehovet däremot succesivt att minska ju närmare år 2050 vi kommer. Länsstyrelsens arbete med tillsyn över förorenade områden finansieras via sakanslag från Naturvårdsverket och som sedan 2017 disponeras och fördelas av Länsstyrelsen i Örebro län.

Utvärdering av föregående år

Länsstyrelsen har arbetat med tillsyn på anläggningar/objekt som har förorenade områden. En stor del av tillsynen har genomförts på pågående verksamheter, vilket vi har prioriterat i syfte att öka antalet privatfinansierade efterbehandlings. Vi har också stöttat kommunerna i deras tillsynsarbete.

Tabell 14 Tabellen visar utfall av arbetad tid (den faktiska arbetade tid) och planerad tid under 2022 samt skillnader mellan planerad tid och utfall av arbetad tid. Detta för att illustrera hur skillnaderna ser ut för den planerade tiden och vad som faktiskt utfördes.

Tillsynsområde förorenade områden (Väs)	2022 Utfall arbetad tid (dagar)	Planerad tid för 2022(dagar)	Planerad tid vs utfall arbetad tid (dagar)
575 tillsyn prioriterade förorenade områden	1669	1480	+303

Varav 5750 Övergripande inom tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden	972		
Varav 5751 Tillsyn av förorenade områden - pågående verksamhet	521		
Summa (timmar)	1669	1480	+303
Summa årsarbetskraft (faktisk redovisad tid=antal dagar/214 dagar/år)	7,8	6,9	
Årsarbetare/tjänster (årsarbetskraft/0,75)	10,4	9,2	+1,9

Tillsynsstrategin

Tabell 14 Tabellen visar länsstyrelseberörda fokusområdena och tillsynsaktiviteter från den Nationella tillsynsstrategin 2022–2025. Tillsynsaktiviteterna i tabellen visar vilka aktiviteter som planeras prioriteras under vilket år i länet.

Ti lls yn s - o m rå d e	Fokusområde	Tillsynsaktiviteter	Å r	
Förorenade områden	Tillsyn av prioriterade förorenade områden med riskklass 1 och 2	Bedriva aktivt tillsynsarbete rörande förorenade områden vid länsstyrelsens pågående tillsynsobjekt i riskklass 1–2.	2023	
		Initiera verksamheternas arbete med statusrapporter och vid behov sedimentundersökningar för anläggningar som omfattas av BAT-slutsatser. Statusrapporten ska vara klar fyra år efter antagandet av BAT-slutsatserna.	2023	
		Genomföra ansvarsutredningar, initiera undersökningar och åtgärder samt i övrigt bedriva tillsyn i pågående saneringsprojekt.	2023	
		Akuta tillsynsinsatser i samband med nedläggning av verksamheter och åtgärder i samband med exploatering.	2023	
		Kartlägga förekomsten av PFAS- förorenade områden i länet och göra detta i samverkan med övriga länsstyrelser och Naturvårdsverket	2023	
		Under 2023 kommer ett tillsynsprojekt att genomföras, "Framtagande av underlag för att främja nya bidragsansökningar".	2023	
	Kvalitetssäkrad kontroll -			

utsläpp till vatten			
Anmälan om avhjälpande åtgärd enligt § 28 i FMH			

Prioriteringar

Tillsynsarbetet omfattar både verksamheter i drift och nedlagda verksamheter där det fortfarande finns någon ansvarig och där Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet. Dessutom ska Länsstyrelsen hantera frågan om förorenade områden vid nedläggningar av verksamheter eller vid utökning av befintliga verksamheter samt vid anmälningar om sanering i samband med exploatering.

Tillsyn rörande förorenade områden vid länsstyrelsens pågående tillsynsobjekt i riskklass 1 prioriteras. Vi arbetar även med att initiera verksamheternas arbete med statusrapporter rörande markföroreningssituationen.

I det långsiktiga planerade tillsynsarbetet sker prioritering utifrån föroreningssituationen. Länsstyrelsens tillsynsobjekt som är klassade i MIFO riskklass 1–2 uppgår totalt för närvarande till 199 objekt. Av dessa utgör ca hälften riskklass 1. Dock finns ett mörkertal, främst vad gäller vissa nedlagda deponier där tillsynsmyndighet inte är klarlagt (omfattar totalt ca 200 tillsynsobjekt).

Prioriteringen baseras även på möjlighet att nå 2050 års – miljömålet, dvs. vilken tillsyn som bedöms effektivast. Erforderlig tillsynstid är inte alltid ”proportionell” mot föreningens risk eller omfattning. Det gäller särskilt tillsynen över nedlagda verksamheter, där ärenden ofta tar förhållandevis mycket tillsynstid i anspråk. Dessa får därför något lägre prioritet än pågående verksamheter. Nedlagda verksamheter där tillsynsinsatser har påbörjats ska också prioriteras.

Arbetet med händelsestyrda ärenden måste till del också prioriteras, även om riskerna kan vara lägre. En avvägning görs då i respektive ärende. Fortlöpande händelser på pågående verksamheter och statusrapporter, som ska utföras av vissa verksamhetsutövare måste behandlas som inkommande ärenden. Nedläggningar av verksamheter och exploatering bör hanteras skyndsamt då efterbehandlingsansvar kan upphöra. Övriga akuta ärenden, som exempelvis olyckor måste behandlas omgående.

Tillsynsvägledningen (TVL) avses även fortsättningsvis att prioriteras under 2022, då kommunerna behöver mycket stöd. Då den absoluta majoriteten av objekt inom länet i riskklass 1–2 har kommunal tillsyn (86%) utgör tillsynsvägledning en av länsstyrelsens viktigaste arbetsuppgifter för att nå det övergripande miljömålet. Detta arbete har därför hög prioritering vad gäller fördelning av personella resurser.

Då EBH-stödet är det enskilt viktigaste verktyget för att utföra och följa upp tillsynen, för såväl de kommunala tillsynsmyndigheterna som för länsstyrelsen ingår uppdatering av databasen som ett prioriterat arbete inom tillsynsområdet. Uppgifter ur EBH-stödet efterfrågas även frekvent vid fysisk planering, fastighetsöverlåtelse, företagsombildningar, m.m.

Tabell 15 Tabellen visar verksamhetens planerade tid och behovsutredningens tid samt skillnaden mellan den planerade tiden och behovsutredningens tid. Detta för att illustrera den arbetskraft som skulle behövas eller finns för att uppnå det behov som behovsutredningen pekar på.

Tillsynsområde Föreordnade områden (Väs)	Planerad tid för 2023	Behovs- utredningen 2023	Planerad tid mot behovs- utrednin- gens
575 Tillsyn prioriterade föreordnade områden Summa (dagar)	1480	2000	-520
Summa årsarbetskraft (faktisk redovisad tid=antal dagar/214 dagar/år)	6,9	9,3	-2,4
Årsarbetare/tjänster (årsarbetskraft/0,75)	9,2	12,5	-3,3

Bilaga 1 Laghänvisningar

[Miljötillsynsförordning \(2011:13\)](#)

Tillsynsplan och resurser

8 § En tillsynsmyndighet ska för varje verksamhetsår upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt miljöbalken. Planen ska grundas på den behovsutredning som avses i 6 § och det register som avses i 7 §.

Av planen ska det framgå hur myndigheten har tagit hänsyn till den nationella tillsynsstrategin som avses i 3 kap. 19 §. Förordning (2020:647).

9 § Av 3 och 8 §§ myndighetsförordningen (2007:515) följer att en tillsynsmyndighet ska bedriva tillsynsarbetet effektivt och att myndigheten ska utveckla personalens kompetens i tillsynsfrågor. Förordning (2020:647).

10 § En statlig tillsynsmyndighet ska i den samlade tillsynsplanen beskriva hur myndigheten har avvägt fördelningen av resurser inom och mellan olika ansvarsområden enligt miljöbalken och hur resurserna har anpassats efter det tillsynsbehov som finns. Förordning (2020:647).

Tillsynsprogram och tillsynsbesök

10 a § Tillsynsmyndigheten ska med utgångspunkt i myndighetens tillsynsplan upprätta och regelbundet uppdatera ett tillsynsprogram för varje verksamhet

1. som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) med en verksamhetskod som är markerad med -i, eller
2. där det finns en utvinningsavfallsanläggning enligt 9 § förordningen (2013:319) om utvinningsavfall. Förordning (2022:359)

10 b § I tillsynsprogrammet ska tillsynsmyndigheten bestämma hur ofta tillsynsbesök ska genomföras. Tiden mellan två tillsynsbesök

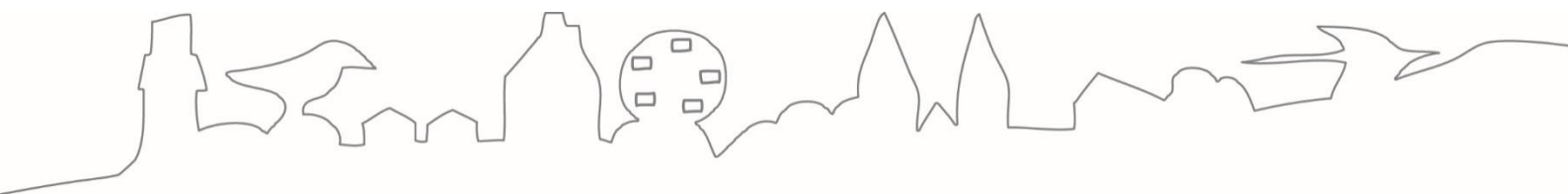
1. ska bestämmas utifrån en bedömning av verksamhetens risk för människors hälsa och miljön, och
2. får inte överskrida ett år, om verksamheten innebär betydande risker för människors hälsa eller miljön, och tre år i andra fall. Förordning (2022:359).

11 § För de verksamheter som omfattas av 10 a § ska tillsynsmyndigheten

1. genomföra tillsynsbesök i enlighet med tillsynsprogrammet,
2. efter ett tillsynsbesök genomföra ett nytt besök inom sex månader, om myndigheten vid det föregående besöket fann någon allvarlig brist i uppfyllandet av de villkor som gäller för verksamheten enligt en dom eller ett beslut eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av 9 kap. 5 § miljöbalken, och
3. skriftligen redovisa varje tillsynsbesök och lämna redovisningen till verksamhetsutövaren senast två månader efter besöket. Förordning (2020:647).

Uppföljning och utvärdering

12 § En tillsynsmyndighet ska årligen följa upp och utvärdera sin tillsynsverksamhet. Förordning (2020:647).

Länsstyrelsen
Västra Götaland